

"La sfârșitul acestui mileniu, Europa se află la răspântie. De multă vreme n-au fost atâtea motive de speranță și în același timp atâtea motive de teamă că tot ce s-a clădit se va transforma într-o catastrofă"

Vaclav Havel

Lumea românească

Anul III (33) - 1998
noiembrie

Director fondator:
Radu Ciuceanu

Preț: 1000 lei

acum

*"În mijlocul unei câmpii
imense, palatul se ridică
într-o mare de verdeață,
unde vulturii familiei
își desfășoară deasupra
porților aripile lor, parcă
odihnindu-se după atâția
ani de putere"*

Prințesa Aurelia Ghica Soubiran

editorial

De la vodă Ghica la... benzinărie!

Pe 20 noiembrie 1998, în jurul prânzului am fost solicitat de către o reporteră de la un cotidian bucureștean să mă deplasez la Palatul Ghica Tei. Am fost de două ori surprins, pe de o parte, cine mă apelase era o fostă studentă a mea de la Facultatea de istorie și științe juridice, care-și făcuse practica arheologică cu mine pe șantierul Palatului Ghica Tei, cu ani în urmă. Pe de altă parte, unda de șoc a memoriei m-a lovit în plin, mi-am adus aminte că timp de aproape 25 de ani am fost arheolog și că unul din cele mai spectaculare șantiere a fost cel de la Palatul Ghica-Tei, landhouse-ul primului domn pământean după epoca fanariotă și revoluția lui Tudor Vladimirescu. Acolo, cu ajutorul lui Dumnezeu și al câtorva funcționari ai Primăriei Municipiului București, am reușit să înjghebez un mic muzeu reprezentativ pentru secolul XVIII și XIX, strădaniile mele în ctitorirea unui mare muzeu care să cuprindă tot materialul litic al capitalei fiind spulberate de hotărârea cuplului dictatorial de a transforma clădirea într-un restaurant de lux, muzeul anexă a Muzeului de Istorie și Artă a Municipiului București supraviețuind peste 8 ani.

După Decembrie 1989, Palatul a fost negociat de diferiți particulari, cu toate că era trecut pe lista monumentelor princeps ale capitalei, ajungând "prin osândă a unui primar general" să fie închiriat unor străini. Nu vă ascund faptul că într-o vară a anilor trecuți m-am oprit în fața grilajului Palatului cu accesul oprit pe atunci și m-am întrebat ce s-a mai ales din pictura originală din Sala Tronului și din cabinetul voievodului ca

Se împlinesc anul acesta 20 de ani de când s-au deschis porțile ruinate ale unui așezământ istoric ctitorit în 1821-1822 de către voievodul Grigorie al IV-lea Ghica. Soarta m-a legat pe câțiva ani buni de destinul acestui palat care alături de casa Romanit de pe Calea Victoriei sunt singurele martore ale începutului de veac XIX în București. Construcția în stil neoclasic italian ajuns pe filieră imperială rusă a fost ridicată pe vatra boierilor Văcărești (secolul XVII) și împreună cu Biserica Rotundă și clădirile anexe au format acel landhouse la marginea Bucureștilor. Aici în anul 1821 și-a avut sediul cartierul general al lui Alexandru Ipsilanti. Și tot aici, există mărturia că a avut loc întâlnirea între eterist și Tudor Vladimirescu.

și din celelalte saloane.

Vizita mea de ieri a căpătat un contur mai precis și, sub faldurile omătului, am constatat cu groază că exact în fața palatului, pe axa intrării în micul părculeț ce-l despărțea protector de trama stradală se căscase o groapă ca pentru un pachebot. Am intrat în țarc și mi-am aruncat ochii pe straturile arheologice, evident că lamele escavatoarelor le nimiciseră. La un moment dat, ca tabloul de infern să fie complet, am fost acostat de un (bodyguard) vlăjgan înalt cât un mal care m-a poftit rătoit să părăsesc - dacă vreau

să-mi fie bine - proprietatea privată. Evident că am gândit că pe centura de protecție a Palatului Ghica Tei nu poate fi vorba de amplasarea unei...benzinării, căci acolo în fața rezidenței voievodale era o firmă cu avize de la Primăria generală a Capitalei și cea a sectorului II precum și de la Direcția Sistemizării. Ceea ce m-a bucurat este că reporteră de la cotidianul cu pricina mi-a relatat că această amplasare, ce sfidează nu numai condiția monumentului dar și pe cei 3-4 mii de locatari din blocurile din jur, prin noxele și decibelii degajați nu a primit avizul Comisiei Monumentelor din cadrul Ministerului Culturii, condusă de prof.univ.dr. Andrei Pippidi. Dar cum se face că această comisie nu a aflat nimic de amplasarea țarcului și mai ales de lucrările de excavare pornite de cel puțin o săptămână. Pe când o pompă zdravănă de benzină în axul Arcului de Triumf? Categorie ar aduce mult profit!

V-am relatat acest scurt episod petrecut sub ochii mei cu nădejdea că strădaniile pe care unii dintre istoricii de ieri și de azi le depun pentru salvarea a ceea ce-a mai rămas reprezentativ în Bucureștii noștri nu se vor spulbera precum omătul sub pala vântului.

PS. Scrisoarea de mai sus a fost expediată la cele mai importante cotidiene iar reporteră Mariana Bechir aparținea ziarului Evenimentul Zilei condus de dl. Nistorescu. Cum era de așteptat, numai ziarul domnului Corneliu Nistorescu a consemnat acest... marcant eveniment din viața capitalei.

Radu Ciuceanu

1 Istoria
ca discurs
contemporan

pag. 2

2 Starea națiunii
și
gustul reformei

pag. 3

3 Și totuși
libertatea...

pag. 4

4 Ce se mai
poate face...?

pag. 5

5 Epurarea
cadrelor
didactice

pag. 9

6 Iredentismul
maghiar și
bolșevismul

pag. 10

Istoria ca discurs contemporan

Judecata istoriei ca discurs contemporan comportă anumite precauții pentru cel care investighează această problemă ca având conotații fine, dificil de detectat. Reținerea este necesară, pentru că, după remarca deosebit de plastică a lui Raymond Aron despre sfera de interes a istoriei, ea este asemuită unui cerc care are un ax central - "faptele, dar fără circumferință", iar Pierre Chaunu enunță că "discursul istoric contemporan nu este o bulversare de câmpuri de investigație".

Circumspecția în ceea ce privește receptarea istoriei ca discurs contemporan crește, deoarece istoricul în contact cu lumea contemporană lui pendulează între datoria civică și exigența disciplinei, opera lui fiind strâns legată de destinul comunității în care el ființează și crează. Experiența directă este indispensabilă celui ce scrie istorie și vrea să priceapă sensul unor experiențe colective sau individuale desfășurate anterior. Vizând această chestiune a implicării în evenimentul imediat, Goethe spunea: "Nimeni nu poate judeca fapte istorice dacă n-a trăit el puțină istorie". De asemenea, Vasile Pârvan într-o lucrare apărută în 1920, *Idei și forme istorice* arată că istoricii, ca să-i surprindă vieții durată ei istorică, "trebuie să se umple mereu de trepidarea vieții contemporane". Implicarea istoriei în viața publică printr-un activism istoriografic, cum a fost perioada istorismului, poate provoca o reacție de descalificare sau refuz pentru istorie, Paul Valéry (1930) subliniindu-i chiar lipsa de sens și de perspectivă: "istoria este produsul cel mai malefic pe care l-a produs chimia intelectului uman".

O problemă care atinge drama discursului istoric ca reflex al propriei epoci este subiectivitatea, care, după cum arată Henri Renne Marrou, este inerentă oricărui demers istoric. În cazul de care ne ocupăm, informația are un caracter subiectiv și fragmentar, construcția științifică suferind deteriorări considerabile, încercându-se compensarea printr-o analiză fină, sensibilitate afectivă și intuitivă. După cum remarca și Sorin Vieru istoria este activată de aspirații umane, ea "rămâne întotdeauna în serviciul vieții, fie că oferă modele, fie că judecă trecutul sau că plasează momentul actual în viitor".

Travaliul istoric contemporan este unul foarte amplu, cu rezonanță pentru tot ceea ce este propriu existenței și condiției umane, sesizarea explicației unui fragment de actualitate implicând, după expresia lui Raymond Aron, o cercetare în cerc care necesită o mișcare continuă a istoriei în sensul unei elaborări intelectuale, abordări empirice și percepții materiale.

Dimensiunile dramei istorice ca discurs contemporan, după "alternanța între fazele de negare și de încredere ale istoriei" (principiul *corsi e ricorsi* al lui Giambattista Vico) iau proporții prin exercitarea unei presiuni a politizării (histopolitografia), de către istoria oficială, în special a regimurilor totalitare. Julien Freund explica distorsionarea discursului istoriografic prin faptul că "o grupă aspiră la o poziție dominantă apelând și la registrul istoriografic, trecându-l printr-o «grilă ideologică»". La polul opus, Raymond Aron într-o lucrare scrisă în perioada Războiului rece, *Paix et guerre entre les nations* (1962), releva importanța istoricului într-o societate democratică subliniind că "el este un ansamblu unic și distinct față de o unitate politică sau un sistem diplomatic".

O problemă delicată nu este numai aceea a subiectului care investighează ci și a spațiului de manevră, încercându-se în acest sens diferite conceptualizări. Astfel, F. Braudel în *Ecrits sur l'histoire* (1969) opina că istoria ca discurs contemporan vizează depășirea individualismului și a evenimentului imediat în spiritul concepției sale care se centra pe credința că "istoria este suma istoriilor posibile".

Jean-Baptiste Duroselle sublinia că orizontul istoriei ca discurs contemporan este fragmentar și ea trebuie să joace rolul unui "torent purificator", iar R. Aron în *Dimensions de la conscience historique*, atingând și problema încadrării istoriei ca produs al activității umane contemporane, arăta că "progresul cunoașterii dă concretețe trecutului, dar nu trebuie să se limiteze la acest palier temporal, scrisul istoric trebuie să traverseze actualitatea timpului său și să aibă valențe prospective".

În cele ce urmează, vom încerca abordarea în conexiune a celor două sensuri ale finalității istoriei, acela de a cunoaște trecutul în liniamentele lui generale și contactul cu realitățile din jur, atitudinea militantă a istoriei care tinde să amendeze stările istorice prezente. Această proiecție asupra societății contemporane a fost distinctă, discursul istoriografic al fiecărei epoci având o nuanță specifică, dar o constantă se impune și anume că istoria ca demers generalizat a căutat nu numai să restituie trecutul, ci și să fortifice și să teaurizeze experiența lui. Ea a oferit și sugestii pozitive societății, cu efect benefic pentru aceasta.

Antichitatea greacă, pentru care cognoscibilitatea era un imperativ, a apelat la registrul filosofiei care avea o direcție morală, iar istoria o va urma cu consecvență. Tucidide care a urmărit să arate locul războaielor medice în istoria timpului său, Herodot care a adus proiecții lumii civilizate și barbare, Polybios care a consacrat cauzalitatea în interpretarea istorică, Plutarh, istoricul pragmatic fără obsesia adevărului țintesc cu toții la efectul moral al lucrurilor povestite de ei, arătând oamenilor ce pot aduce patimile, interesele, bunele și relele sfaturi.

La Roma, legătura dintre activitatea intelectuală și viața practică este strânsă, de aceea nici o istorie nu este dezinteresată. Titus Livius scrie o istorie patriotică, Sallustius una din punct de vedere moral, Suetonius o istorie satirică.

Evl Mediu, o perioadă de regres istoriografic față de perioada antică suferă de nesistematizare, faptele fiind prezentate răzleț, accentuându-se rolul factorilor conjuncturali, predicatorii medievali folosind istoria ca pe o anecdotă moralizatoare. Calitatea percepției asupra societății este ridicată în perioada Renașterii, mai ales prin efortul lui G. Vico care explorează toate domeniile umane: viața politică, condițiile sociale, religia.

Această idee va fi continuată în sec. al XVIII-lea de Buckle în *History of Civilisation in England*, lărgind conceptul de istorie cuprinsă și ca discurs contemporan. Secolul al XVIII-lea, secolul luminilor are în sine iubirea de filosofie, istoria căutând o formă îngrijită, erudită pentru a îndemna la citit societatea bună, "filosofică" și a o acomoda cu noile concepte ale liberalismului. Secolul al XIX-lea aduce o expansivitate a perspectivei istorice ce cuprinde toate domeniile cercetării, după remarca lui Augustin Thierry.

În Franța Restaurăției, istoria este în plină ascensiune, colorând total literatura prin scrierile lui Vigny, Hugo, Dumas, și filosofia, mulțimea lucrărilor de popularizare ale lui Mignet, Thierry, Thiers făcând ca istorismul să impregneze viața intelectuală a Franței. Istoria ca discurs contemporan este acum în mâna unor oameni politici: Guizot, Mignet, Michelet, opera lor fiind de sorginte politică.

În spațiul germanic, problemele societății, forjarea unității naționale au cunoscut implicarea istoriei și a istoricilor "primei generații", cu Leopold von Ranke lider, de care se leagă crearea statului modern și unitar.

François Furet, fost președinte al Înaltei Școli de Științe Sociale, în lucrarea sa *L'atelier de l'histoire* susținea că "nu încercăm prin istorie să exercităm o hegemonie și să câștigăm o reputație, efortul nostru va tinde spre un spirit general comun".

Specificitatea momentului Braudel în raport cu fondatorii *Annales*, este că după război demersul istoric schematizat de el conține două dimensiuni, una intelectuală și alta instituțională atingând "o masă critică de transformări pentru reprezentarea unei noțiuni de psihic contemporan" după cum aprecia Pierre Chaunu.

Braudel a căutat să asigure soliditate metodologică concepției sale despre poziția și rolul istoriei în concertul științific contemporan, mai ales după ce J. P. Sartre scrisese în 1974 că în procesualitatea istorică se rup ierarhii, stabilind interdicția că "un om nu depinde de altul". Reacția lui Braudel este promptă sugerând că analiza sistemică, "vulgară" marxistă fără o cadrare strategică este o pură speculație.

În acest sens de apreciere metodologică Jean Glenisson în *L'historiographie française contemporaine* (1975) arată că *Annales* au cultivat ca metodă "spontaneitatea", un proiect seducător și fecund care nu poate să triumfe dacă nu este încadrat într-o abordare coerentă a mentalităților și mecanismelor societale. Revenind la calitatea istoriei ca demers specific în jocul științific al epocii contemporane, spiritul inaugurat de cuplul Bloch-Febvre impunea un statut de disciplină nerestrictivă, fără margini și cu legături interdisciplinare multiple, tinzând spre o funcție de regentă în raporturile cu alte discipline.

L'histoire et ses methodes (1960), temeinica argumentație metodologică a *Annales* consacra istoria totală ca o radiografie a realității sau a fragmentelor de realitate, în cadrul unui sistem de condiționări interdisciplinare, multe discipline ca arhitectura, filologia, sociologia jucând rolul de auxiliare ale istoriei. Această nouă concepție interdisciplinară este efectul militantismului *Școlii de la Geneva* conduse de Jean Piaget, care demonstrează că depășirea crizelor cognitive se poate realiza prin interferare și dialog interdisciplinar, în special cu discipline antropologice și chiar eterogene. Dialogul interdisciplinar nu a fost plat, fără asperități; pentru această apreciere putem argumenta cu remarcile lui J. Le Goff "Istoria nu a acceptat să fie înscrisă ca o nouă problemă într-o integrare spațială a unei renașteri a geografiei", iar cu sociologia au existat serioase momente de ruptură: "istoria nu a putut avea un limbaj comun cu sociologia care oscila între un pur discurs filosofic dogmatic și abstract și metode prea empirice pentru chestionare".

Analizând fenomenul "noii istorii" a *Annales* constatăm un dublu impact asupra societății: a dus la renașterea istoriografiei sec. al XX-lea, iar în exterior "noua istorie" nu se limitează la sfera producției culturale, ci se infiltrează în sfera pieței culturale și în rețeaua de comunicație, exercitând în anii '70 o hegemonie totală: un suport instituțional propriu, o hegemonie prin cei mai mari istorici ai lumii, prin hegemonia asupra publicului, pentru că Braudel, Duby, Le Roy-Ladurie dețin o recunoaștere asupra publicului; *Montaillou, village occitan* de Le Roy-Ladurie atinge un tiraj fabulos de 500 mii de exemplare.

Câmpul istoriografic românesc nu putea să rămână inactiv la această violență a istoriei, de învinuire asupra contemporanității. În sec. al XVIII-lea lucrările lui S. Micu, Petru Maior folosind istoria ca argument, vizează un imens efort de reabilitare etnică și intelectuală. Registrul generației pașoptiste era stăpânit de obsesia regenerării, Bălcescu scriind la 1848 "noi românii nu putem fi puternici, până când nu ne vom uni cu toții în același corp politic".

Așa cum remarca P.P. Panaitescu, generația lui Kogălniceanu și Bălcescu a văzut în reînnoirea spre trecut, spre experiența anterioară, o sursă creatoare, iar pentru popor o putere mobilizatoare. Sentimentul unei întregi generații: Bălcescu, Kogălniceanu, Xenopol, Iorga, Pârvan a fost stăpânită de

marea deschidere către dimensiunea istorică a evenimentelor în curs, căci după cum spunea Iorga: "sentimentul vieții complete, istoricul nu-l poate dobândi decât din realitatea care se frământă în jurul lui".

Un Kogălniceanu imprima istoriei ca disciplină un sens pragmatic de care vor fi influențați Iorga și Xenopol, văzând în ea cea mai mare eficiență pentru îndrumarea societății românești. Atât Kogălniceanu cât și Bălcescu au fost stăpâniți de clădirea unei lumi a spiritului care să reconstituie istoria pierdută, punând la dispoziția conaționalilor operele lor istorice.

Chiar dacă această generație veche de istorici care a fost romantică a sacrificat adevărul unor considerații de ordin național, ea s-a subordonat comandamentului vremii, acela de realizare a unității românești.

După realizarea Marii Uniri, o idee centrală a istoriografiei române este caracterul angajant întemeind pe istorie structurile de stat, aceasta fiind un îndreptar practic, un mesaj concret ce trebuie valorificat de factorii de decizie.

În *Principiile fundamentale ale istoriei* (1899), Xenopol arată dificultatea scrierii unei istorii a timpului său, datorită informării documentare precare, dar fixa un imperativ: "istoria, pentru a avea un rezultat practic trebuie să se coboare până la viața de față, până în momentul ce se numește acum". Xenopol, după ce scrisese *Domnia lui Cuza Vodă* (1903) și *Istoria partidelor politice* (1910-1911) se ambiționase să elaboreze istoria întreagă a poporului român până ce ajungea la "pragul actualității acolo unde istoria se frământă și se produce din luptele contemporane". Spiritul critic al "Junimii" era receptiv la reflexia imediată, afirmația lui Maiorescu: "Pe mine numai actualitatea mă interesează" fiind concludentă în această direcție, iar Eminescu atenționa contemporanii: "să fie treji la suflarea secolului". D. Onciul și Ioan Bogdan, istorici care fac parte din "triada critică" au încercat în lucrările lor să surprindă esența noului statut juridic al Principalelor după războiul de Independență, respectiv să facă legătura dintre problemele României Mari și neatârarea medievală.

În *Generalități cu privire la studiul istoriei* N. Iorga enunță următorul postulat: "de la societate trebuie să pornim și să ne întoarcem cât mai mult către toți oamenii, construcția istorică primind girul public prin cunoașterea și asentimentul tuturor segmentelor sociale".

C. Rădulescu-Motru găsea locul discursului istoric contemporan în substanța afirmației "Ce a fost, ce este, ce va fi: la aceasta se rezumă întreaga cauză istorică și socială". V. Pârvan argumenta, de asemenea, că pentru surprinderea duratei istorice a vieții, istoricii trebuie să se umple de trepidarea vieții contemporane, doar istoricii de vârf sunt preocupați de problemele curente, restul fiind preocupați de restituții fragmentare.

Deși istoriografia tinde spre reducerea conflictului de subiectivitate, viziunea asupra istoriei se modifică de la o generație la alta, principiul motor al operei izvorânde nu numai din personalitatea istoricului, ci și din istoria pe care o traversează, care ocupă un loc deloc neglijabil în schema discursului istoric.

Necesitatea înțelegerii istoriei ca un demers cognitiv ce ajută la înțelesul lumii actuale, ferită de excese sau conjuncturi exterioare este crescândă, deoarece istoria are un travaliu științific și pragmatic întins vizând soluționarea unor probleme curente ale societății umane.

Constantin Buchet

Starea națiunii și gustrul reformei

Chiar, care o fi starea națiunii acum, când iarna a venit ca întotdeauna pe neașteptate pentru guvernanti, ocupați fiind ei cu politica înaltă mai mult pe afară decât prin țară? De i-ai întreba, în ciuda datelor statistice primite la zi, nu ar putea nici ei răspunde. Și au dreptate. Statisticile furnizează întotdeauna doar jumătăți de adevăruri, sau mai bine spus, adevărul se află întotdeauna în spatele lor - e partea nevăzută a lunii. Statisticile nu fac decât să-l escamoteze. Jumătate din cetățenii unei țări au câte două oi, cealaltă jumătate nici una. Statistic vorbind la nivel național revine câte o oaie pe cap de locuitor. Dar în cazul când în România averea națională - "bun al întregului popor" cum spuneau comunistii, a intrat prin diverse metode șmecherești în mâinile a câtorva zeci de mii de cetățeni - 43 de mii de miliardari după unii care au răbdare să-i depisteze și să-i numere - iar ceilalți, milioanele, grosul țării, imensa, cvasitotală majoritate a populației nu mai deține nimic sau ceva insignifiant ce-ar spune statistica? Ar spune cu aceeași naivitate că am avea 1.000-2.000 - 10.000 de dolari pe cap de locuitor? Asta funcționează pentru țările dezvoltate. La noi statisticienii constată cu stupeoare că venitul pe cap de locuitor este ridicol de mic, prin urmare, că miliardarii noștri sunt săraci. E o sărăcie generalizată, dar numai față de mizeria celor mulți, sărăcia clasei noastre politice și manageriale e cu lustru. Oare, chiar așa să fie?

Așa pare cel puțin la prima vedere. Statistica, să nu uităm, spune adevăruri doar pe jumătate. O fi sărăcia generalizată dar nu generală, nucleul tare al miliardarilor noștri rezistă încă și nu sunt nicidecum săraci, încă mai au ce vinde din averea națională, încă mai au de supt, de înfulecat, de ros, fiecare pe unde poate, pe unde găsește, dar mai ales unde este el repartizat, că nu e totuna să fii în fruntea sau la coada mesei. Cert e că ei știind că statistica minte pe jumătate, o mint și ei cât pot. Nu-și declară averile, veniturile, profiturile. Și sărăcind țara cu bună știință, o mint cu rea credință, falsificând și jumătatea de adevăr a statisticienilor.

Un director de ziar, naiv, sau mai degrabă simulând naivitatea se întreba, și-i întreba pe interlocutori, mai deunăzi, într-o șuetă sau "talk-show" la Prima TV, cum se face că românii care se plâng de sărăcie își cumpără de la an la an din ce în ce mai multe mașini din străinătate. Ah, șuetarii, talkativmenii, bavardorii, clevetitorii de profesie, care se dau drept analiști politici! Păi, se face, că unii își schimbă mașinile cum își schimbă alții ciorapii. Curând grație celor 43.000 de români miliardari, restul dacă nu cumva sunt alogeni, statisticile vor vorbi că în România există o mașină pe cap de locuitor. Realitatea este însă de o gravitate fără precedent. Aflăm din ziare că zece bătrâni s-au sinucis de groază de a intra în iarnă, "zece negrii mititei" au pierit odată, nu pe rând ca în cântecul acela copilăresc. După o viață de muncă având pensii mizere bătrânii noștri se sinucid, care mai au demnitate, alții și-au pus-o la păstrare pentru vremuri mai bune și acum cerșesc pe la biserici, suportând

înjurăturile și îmbrâncelile celorlalți cerșetori profesioniști, organizați în sindicate - sindicatele mizeriei.

Pensiile mici și necorelate cu inflația, pensionarii mai mulți decât oricând, pentru că puternicii zilei au dorit să nu depășească un oarece procent al șomajului care să arate lumii dezastrul economiei - chestie de imagine - astfel încât s-a ajuns prin pensionări înainte de vreme la un raport față de cei ce lucrează efectiv de 1 la 1 nu de 1 la 5 cum ar fi fost ideal și cum a și fost pe vremea celui unanim blamat de întreaga noastră clasă politică.

Prin urmare, la asemenea politică de cadre sau de resurse umane cum se spune mai pretențios azi, așa rezultate. Fondurile pentru pensii au scăzut și ele proporțional. Pensii mici, prețuri mari.

Despre politica prețurilor nu mai

poate fi vorba, doar au fost liberalizate, de așa libertate să se bucure doar inițiatorii, așadar, prețurile exprimă și ele politica înaltă de distrugere a economiei, în primul rând a agriculturii. Politica de antireformă a agriculturii condusă cu mână sigură de ministrul Dinu Gavrilescu a înregistrat rezultate catastrofale. La un prim bilanț, 16 complexe de porci și 45 de asociații intercooperatiste care livrau la rândul-le porci au fost desființate astfel că efectivele de porci au scăzut cu 5, 6 milioane de capete. Carnea de pasăre de la 260 de mii de tone anual, moștenire grea a trecutului regim a ajuns la 80 mii tone. Anul acesta, grâul s-a însămânțat doar pe 5% din suprafață, astfel că România, grânarul Europei, va trebui să importe grâu. Lipsa de pe piață a produselor alimentare românești e suplinită de produse din țările vecine, în primul rând de Ungaria căreia i se dă în contrapartidă lemn - defrișarea pădurilor e în plin proces - pe care aceasta nu-l reîntoarce prelucrat, astfel că fabricile noastre de mobilă își închid porțile. După cum se vede prăpădul realizat de domnul Dinu Gavrilescu împreună cu burocrăția sa de partid și de coaliție e demn de invidiat de oricare alt ministru. De aceea nici nu e de mirare că nu a fost schimbat, când în jurul său și la egalitate de epolet sau mult mai galonați au căzut atâția cu răspunderi în stat. Pe de altă parte, societățile industriale ale statului sucombă pe rând în falimente răsunătoare sub apăsarea firmelor căpușă ale directorilor

și directorșilor, sau rudelor și acoliților acestora, prieteni de chefuri, de partid și de interese.

Politica fiscală urmează și ea aceleași comandamente de descurajare a industriei românești prin rata înaltă a dobânzilor practică prin acordarea de neînțelese a creditelor neperformante, de neînțelese dacă n-ar sta la baza lor aceeași păguboasă mentalitate balcanică, o mână spală pe alta și amândouă obrazul.

Corupția nu e în floare - cum se zice de obște - ea a dat fructe, recolte bogate, afacerile Țigaretă 2 și Megapower sunt doar vârful icebergului ce fac deliciul presei, pentru că implică persoane politice de prin rang. Președintele, vajnicul luptător, cavalerul fără reproș a rămas cu mâna ridicată deasupra verminei ce colcăie în cadavru economiei românești. Lancea se pare că i-a căzut din mână, când unii deputați l-au luat prin surprindere atrăgându-i atenția să se uite și în ograda proprie. De altfel, scandalurile politice se țin lanț nu atât în privința priorităților reformei asupra căruia politicienii noștri nu au nici o concepție în afara dictatelor FMI și Băncii Mondiale, cât mai ales în privința algoritmului de reprezentare în structurile statului, asupra execuției căruia cu toții veghează cu aprigă gelozie urmărindu-l

până în cele mai îndepărtate colțuri de țară, până la cele mai insignifiante slujbe și privilegii.

Algoritmul face ca la cârma Ministerului Sănătății să fie așezat de către UDMR un avocat, probabil bun pledant la bară, dar, într-o apariție la televiziune (Antena 1) s-a dovedit a nu cunoaște ce se află în ograda domniei sale. Medicii și bolnavii sunt scoși afară dintr-un spital transformat în hotel de către niște proprietari rapace și ministrul avocat nici nu crâcnește și aruncă pisica (a se citi responsabilitatea) peste gard la vecini - Ministerul Finanțelor. La Sănătate ca și la Învățământ și Cultură se practică un dezastru organizat. În Învățământ algoritmicii nu știu cum s-o mai sucească pentru a obține maghiarimii universitate în limba maternă. Ministerul Culturii și-a lăsat de izbeliște publicațiile, astfel încât singura o revistă de cultură pentru țărani, Albina, fondată de Spiru Haret - care s-a menținut timp de 100 de ani - chiar și pe vremea comunistilor risca să fie desființată de... țărâniști.

Întreaga noastră clasă politică se află mai mult prin străinătate și sub pretextul că face politică înaltă pentru țară, își rezolvă propriile interese și afaceri. Sărăcia de idei, nu mai vorbim de programe, în ce privește reforma e, ca să zic așa, lucie. Cu toții reduc reforma la privatizare cu orice preț și de cele mai multe ori fără nici un preț. Un dolar întreprinderea. Și la un soi de agățat de investitori străini, cărora politicienii noștri

le fac ochi dulci și-și ridică poalele mai ceva decât chiramelele de gară.

Că privatizarea cu orice preț nu e neapărat benefică pentru cei mulți se vedește, iată, în așa-zisa privatizare a Romtelecom-ului, cu care se mândrește actuala putere, un fiasco pe plan financiar, fiindcă s-a vândut o afacere de peste două miliarde de dolari la doar un sfert din valoarea sa. Și apoi despre ce privatizare poate fi vorba când compania care a cumpărat pachetul majoritar de acțiuni aparține în proporție de 90% statului elen? Că beneficiarii români nu au de așteptat nimic bun din această rușinoasă tranzacție îl probează faptul că noii stăpâni ai Romtelecom-ului au anunțat pe anul viitor noi scumpiri ale serviciilor telefonice.

Așadar, statul român a cedat celui elen cea mai bănoasă afacere. Și de interes național strategic. Să fi devenit peste noapte, noi românii, incapabili de a ne mai administra avuția națională?

Mă întreb unde vor fi fiind specialiștii cu care se împăuna puterea când era în opoziție sau, dacă sunt, aceștia par să ilustreze în corpore butada lui Caragiale: "Omul deștept este deștept oriunde l-ai pune. Și prostul e prost în toate dar mai ales în specialitatea lui".

Din 1989 și până azi nu a mai apărut nici o construcție de interes edilitar public, în schimb au răsărit ca ciupercile după ploaie vile opulente ale potențailor zilei (numai în București, 2200, 618 în Predeal, 540 în Sinaia), ba chiar și stațiuni cu dotări de excepție oferite la cheie bănoșilor în dolari, nu în lei, leul slăbind pe zi ce trece riscă să nu mai fie utilizat în astfel de tranzacții, ci doar la piață pentru cumpărat mărar și pătrunjel. Am făcut această observație într-un cerc de prieteni, la care unul mi-a replicat că nu am dreptate, fiindcă el a văzut în drumurile sale din ce în ce mai multe cimitire noi. Mă întreb, ce va spune statistica într-un viitor apropiat, cu privire la numărul de cruci pe cap de locuitor? Aici e posibil să fim pe locul întâi pe plan european, invidiați de toți. Ai dracului românii ăștia, - uite ce chivernisit utilizează ei lemnul!

Ar mai fi multe de spus despre starea națiunii dar mă opresc aici dintr-un motiv pe care-l voi spune mai de vale. Sunt cărți, bucăți muzicale, maxime și reflecții, vorbe de duh și nu neapărat de duh, atât de bine potrivite la realitate încât îți pare rău că nu le-ai compus sau nu le-ai rostit tu mai întâi și astfel sfârșești să ți le însușești. O astfel de vorbă, nu neapărat de duh a rostit și Președintele țării, vă aduceți aminte când era la Davos, oare cum o mai arătând stațiunea aceea montană pe care o cunosc și eu din "Muntele vrăjit" romanul lui Thomas Mann. Când era la Davos Președintele nostru a rostit acea vorbă scurtă și la obiect la adresa coaliției care pâraia pe la cusăturile petecelor sale divers colorate (ca într-o haină de colvn). Scurt și la obiect "Mi-e scârbă!". Iată de ce întrerup și eu această dizertație asupra stării națiunii. Acesta este gustrul reformei.

Constantin Radu-Maria

Și totuși libertatea...

"La ce folos să ajungi în lună, dacă e vorba să te sinucidă acolo"

A. Malraux

Afirmând: "Cum e oare cu puțință ca nici o civilizație, în nici una, oamenii să nu fi hotărât că au dreptul să-și aleagă moartea? Ca și cum n-ar fi de ajuns că nu poate alege dacă să se nască sau nu, același Malraux nu făcea altceva decât să încerce să brâzdeze cu trasoarele inteligenței sale răscolitoare, câmpul de luptă, amestecul de lumină și umbră, înfundătură de veșnicie, care este pentru el relația umană: moarte-Dumnezeu. Și o făcea în numele demnității umane, a condiției umane. El ducea astfel în absolut ideea de libertate, care i-a construit o viață de gigant, de cutezător în sondaj, întrebări și căutări de om liber mai presus de orice.

De la această aură de libertate, până la libertatea despre care urmează să vorbim, este o diferență de etaje, în care ne plasăm interesul. Este și o diferență aproape de structură, ca de la metafizică la fizică, pentru că aici ne vom referi numai la libertatea omului în condiția lui de ființă socială și politică, libertate care a fost nu o dată contestată că ar fi posibilă, dar care la o cât de sumară derulare de file de istorie, se precizează -, pentru o zonă majoritară - fiind ca atare, adică îndoielnică; pentru că, între altele, simplul fapt că libertatea ta proprie se dezvoltă în vecinătatea altuia tot liber, de care ești conștient, este un impact la libertate. Ca să nu mai vorbim de faptul că o dată socialul acceptat, conducerea lui ridică probleme și dificultăți la pătlat, politicul reprezentând astfel de nenumărate ori, libertate mai puțină. Libertatea în sens ideal este posibilă numai în singurătatea sihastrului și chiar mai exact în singurătatea din noi înșine.

De la robii constructorii ai piramelor, urmând drumul "servului" roman al lui Petronius, la omul legat de pământ și de servirea nobiliară, al burghezului modern legat în rețeaua invizibilă a capitalului și dobânzii și până la robia egalității comuniste - așa de încă foarte aproape -, istoria se face păstrătoare de memorie a miliarde de miliarde de oameni, născuți parcă pentru a purta blestemul de om fără libertate și fără urmă în afără de simțirea unui vid uman dramatic, de nevoie a ei -, și nu am făcut referire decât la ceea ce înseamnă memoria istorică a europeanului. Alte și alte fațete tăiate în timp și loc geografic se așază înșirate peste tot în coordonatele planetei, acolo unde au ființat celule ale socialului și politicului, de la formația tribală africană și până la absolutismul de onoare al samuraiului, de la măreția templului aztec la operele de artă ale templelor Asiei, nimeni nu poate să facă speculații - în afără de cele ale imaginarului mai mult sau mai puțin documentat cu privire la sentimentul de non-libertate al acestor molecule istorice, dar pentru omul epocii noastre și mai ales cel al încheierii secolului și mileniului, în plină revoluție tehnică și industrială, în plin sentiment pozitivist gnostic, pragmatic, răspunsul nu poate fi decât unul: oamenii aceia ar fi trebuit să fie liberi și să fi luptat - uneori sigur au și făcut-o - pentru libertatea lor.

Lăsând în urmă toate aceste categorii ale socialului, care cel mai bine istoric pot fi figurate de schemă axială economică: oameni săraci categorii de mijloc și bogați, să ne limităm la a adresa întrebarea omului contemporan, cel care încheie veacul și mileniul și rezumă experiența de până acum a omului modern: are el sentimentul trăirii libertății lui?

Conștienți de dificultatea unui răspuns legat de persoana sa atât de direct, ne grăbim să reformulăm interogația, deplasând-o în timp: se îndreaptă oare omul de mâine către o ființă mai liberă, social, politic - și la un loc - economic? Pentru a încerca să răspundem - prin făruseare de atitudini și sensuri, este bine să pornim de la precizarea că omul de mâine dispune de

un sistem modern al informației, presă și audiovizual, care a stabilit un cadru total, cel al universalității informației - dacă considerăm și comunicarea în prezent posibilă cu sateliții și stațiile orbitale. Orice problemă nouă apărută și care interesează totul despre tot ne dă dimensiunea - la scara individului - de "casus mundi". De la găsirea posibilă a unui ultim alakaluf (Kaweskar) patagonez despre care a vorbit Jean Raspail și până la descoperirea unei noi galaxii, totul poate da ocol lumii ca și țire, în imediat următoarele 24 de ore. Suntem cu adevărat departe de momentul descoperirii Americii, când orice informație cât de mică, despre o lume nouă, era treabă de o viață a unui corăbier, atât de ocultă și de apărută era de indiscreție iar dacă adăugăm toate sistemele de înmagazinare și difuzare a informațiilor și datelor de civilizație și cultură prin marile sisteme mondiale de informatică pe calculator, ne putem face o imagine a gigantismului posibilităților, față de care biblioteca din Alexandria, atât de regretată, străbună de înțelepciune apare un biet sertiș de istorie. Să facem însă unele precizări. Mai întâi informația are, indiferent de natura ei, o anumită capacitate de izolare în sine, mai degrabă o discreție, o autoconceptualizare. Ea se oferă așa cum este receptată și transmisă. Fără nu se corectează și refuză dialogul. Ea este un dat în sine, aproape un postulat, și în acest fel văzută din diferite unghiuri: spațiu, timp, vechi-nou, practic, civilizație, cultură, moral s.a.m.d. ea este interpretabilă. Ea poate să fie pentru domeniul tehnic utilă, element de progres și nou, iar din punct de vedere al percepției metafizice să fie o zădărnici, cum este exprimată în "Motto"-ul la aceste rânduri. Dar ea nu este numai interpretabilă, dar mai poate fi impresionată în funcție de poziția și interesul emitențului. Ea poate fi, în funcție de emițător, influențată, formal sau chiar de conținut, să cuprindă deci o informație care îmbracă nuanțe de la sumar la exces, de la adevăr până la ceea ce ne-am obișnuit a spune: intoxicare (adică nu tocmai, sau non-adevăr). Să conchidem deci că această mare deschidere spre univers și cunoaștere, aceasta unică putere nu este lipsită de pericolul capcanelor, care pot provoca vătările lui malefice, de amplexare.

Dacă informațional se deschide un univers de cunoaștere, simultan și rezultând în mare măsură din el, viitorul aduce din punct de vedere al structurii sociale și politice, drumuri contradictorii. Momentul adevărului definitoriu pentru acest început de tectonică istorică, în social-politic, s-a petrecut cândva în zilele anului 1945, când deasupra Hiroșimei primul ou clocit al puterii se spargea cu voința părinților săi, în moarte și dezastru fără precedent până aici.

Iscoditor permanent de forțe și resurse energetice, angajat cu rădăcini de competiție în armament și putere încă din sec. XIX - produs al unei revoluții tehnologice de început - omul și-a dovedit capacitatea de a crea, mănui și stăpâni o putere capabilă să desființeze viața speciei, pe întreaga planetă. Alarma morală a autorilor acestei arme de sinucidere colectivă, a fost tardivă, dar nu mai puțin creatoare de stări de distorsionare și tensionare a vieții colectivităților și indivizilor întregii planete, pentru viața omului din cea de a doua jumătate a sec. XX. Terminat cu un fel de armistițiu ideologic, un fel de sărut de Iuda, secolul XX sfârșește cu următorul bilanț: blocurile se mențin, regroupează, coagulează în alte forme și ideologii; costurile sociale de menținere în cursa înarmărilor se măresc; costurile subsecvente ale erodării mediului atacat în primul rând în structura lui naturală și în al doilea, în impactul asupra omului,

devin dezastruoase, riscând în timp să fie chiar mai periculoase decât armele, prin dezechilibrul ecologic, demografic, ritmul suprapopulării devine evident, cu tot atât de evidente consecințe în stare de sănătate; proporțional sărăcia se accentuează și acutizează, fără recunoaștere, fără căutare și găsire de soluții. Vor apare blocuri de putere contrare și sfidătoare, se vor declanșa războaie economice interesate, se va instaura o permanentă stare de neîncredere, care va genera o confuzie deliberată sau interesată a ideii de libertate. Urmele de strigoii ale acestui capitol, semiveac de istorie, se vor reflecta profund în sentimentul, ideea și conștiința de libertate a omului viitor.

Unde este așadar prăpastia social-civică de care vorbeam? Ea este în doctrina, valorile și mijloacele economice. În reforma economiilor sfărâmate ale unor părți de lume care au îndrăznit, sau li s-au impus experiențele economiei comuniste, fermentate de politici absconse și imperialiste și care s-au soldat cu un faliment total în cel mai exact înțeles al cuvântului. A rămas în urmă o lume amărâtă, cu sentiment mai mult sau mai puțin îndreptățit de frustrare și nedreptate. A rămas o lume săracă, debusolată și răvnind cu asiduitate la marele model economic al câștigătorilor, adică ceva ce se numește actualmente "țări puternic dezvoltate". Atât de intensă și obsedantă a fost această aspirație către "marele model", încât nu s-a mai considerat necesară și o analiză atentă a structurii complexe și uneori îndoielnice sau chiar negative a acestuia. Reținându-se numai instrumentul doctrinar, pistonul de propulsie, nu s-a analizat nici calitatea materialului din care este fabricat în serie, nici efectele poluante atât fizice cât și morale pe care le produce. În felul acesta, recunoscând sus și tare atotputernicia practici nepracticate a democrației în condițiile economiei de piață" sute de milioane de oameni de toate naționalitățile, rasele și religiile au îmbrăcat un același costum, mai mult sau mai puțin potrivit ca mărime și utilitate, eleganță sau inutilitate.

Falia de care vorbeam este aici, în evasiunicitatea politicii economice prevalente astăzi la nivelul economiei mondiale. Ea a contribuit și continuă să fie determinantă la formarea unei lumi bipolare un pol al statelor bogate, organizate cu o rețea economică interoperațională de bănci și fonduri mondiale, care le valorifică influența, capitalul și doctrina necruțătoare și o altă lume a crizei economice endemice, mereu în căutare de capital și sufocându-se în dobânzi, în permanenta recesiune economică, dar continuând să facă mătânii penitente în fața aceleiași doctrine idolatre. Viitorul nu poate produce în această lume încărcată cu două energii de sens contrar, nu poate produce pentru valoarea libertății, decât două efecte de asemeni contrare opacizarea ideii de libertate în zona beneficiarilor, până la nivelul de a nu mai vedea că și-au redus partenerii (ca să nu zicem adversarii) la condiția de robi, sau explozia sentimentului de non libertate, comprimat la presiuni de nesuportabilitate și care de această dată, având în vedere libertatea și ușurința de acces la verile, extremele, arsenale, va produce un taifun revoluționar, de orice direcție și prejudiciu, dar chiar distrugerea vieții planetare.

S-a ajuns la acest prag de istorie, la o compromitere nu numai a demnității în libertate a omului - alesul lui Dumnezeu - dar la un grad de periclitare a vieții tuturor oamenilor, așezat aproape în mâna câtorva oameni. Acesta rămâne semnul de întrebare și îngândurare al viitorului; este răspunsul pe care înțelepciunea, călcând peste

cupiditatea avuției, depășind aroganța puterii și mijloacele ei oculte, poate să-l dea. Viitorul nu poate fi decât libertate sau moarte. Cum s-a ajuns în acest punct de tragic echilibru, care pare un ecou al străzilor Parisului, în anii Marii Revoluții la 1789? Noi răspundem cu liniștea siguranței, că este vorba de o explicație unică, din lumea politicului și de natura dezechilibrului în care el se găsește la acest sfârșit de secol XX. Mutându-și funcția de servitor și păstrător al echilibrului social, politicul a devenit de multă vreme un generator și reprezentant de opinii, apoi curente și astăzi doctrine economice. Momentul de fractură este atunci când omul politic - conducătorul social - a devenit bancher. Mai exact spus momentul în care jocul economic a pierdut arbitru, creând posibilitatea încăierării celor două echipe adverse: reprezentanții capitalismului deoparte și apărătorii internaționalismului etatist, socialiștii, de alta.

Gândirea liberală izvorăște ca o reproducere a unei mari reușite rezultată din momentul industrializării de început și așază la temelia construcției economice a statului, ideea de libertate totală. Ea se potrivea unui moment de ascensiune a imperiului britanic, dar și în mare măsură recunoașterii individului în dinamica procesului economic, ce se reforma în funcție de revoluția factorilor de producție: capitalul și întreprinzătorul.

Paralel a început și eflorescența viziunii de protecție a muncii și reprezentantului ei, muncitorul. În construcții utopice. La început, asociativă, apoi ideea s-a cristalizat cu încetul în forme politice și mijloace de reprezentare: socialismul ca partid și sindicatul și grevele ca mijloace. Dar liberalismul european care asanase conservatorismul autrains, ajuns element de progres și partener de echilibru social, sub influența explozivă a economiei opulente și concurențiale anterioare, devine din fluviul bogat și rodnic, dar liniștit, sub atacul Amazonului de nămoluri pragmatice până la pretenția de ideal și rapace până la concupiscentă, o nouă concepție economică, adică un capitalism total și exclusivist. Să menționăm că în acest parteneriat în forță, liberalismul european este obligat să parcurgă și o criză economică postbelică de proporții, și pe care economia americană o parcurge cu rezolvări intervenționiste. Un război adevărat calop de sănătate, pe când economia bătrânului continent înscrie primele acorduri ale baghetei capitalului american. Lira sterlină și francul se pleacă cu umilință în fața dolarului. Partea finală și triumfală a acestui imn al economiei sec. XX este încheiată în acordurile "Planului Marshall" în Europa și refacerea economiei japoneze pentru Asia de către aceeași economie și filosofia ei. Liberalismul își pierde dimensiunea și capacitatea moderatoare prin sprijinul ce îl acordă micilor întreprinzători și investitori de capital mic. Socialismul se acutizează în doctrina extremistă și reușește la început de sec. XX să intre într-un experiment traumatic și inuman, comunismul, eșuând într-o sinucidere politică, cu autoincriminare totală, dar nu fără efecte dezastruoase în decursul timpului. Atât pentru autorii experimentului dar mai ales pentru cei cărora le-a fost impus prin conjunctura istorică inoculată, capitalismul american victorios după cel de-al doilea război mondial, destul de intimidat de reușita și forța adevărului său ideologic, dar aliat de coaliție, după momente de balans prin formule de capitalism social (anii 1950), devine activ și agresiv în epoca anilor '60 și încheie cursa de sec. XX în apoteoza de universalizare purtând o etichetă - pe cât de benignă, pe

Puncte de vedere

Ce se mai poate face?

Ce se mai poate face în țara care, în decursul unui secol, și-a câștigat independența, a trecut de la iobăgie și analfabetism la una din cele mai libere constituții din acea vreme, ajungând să dea valori de talie universală în cultură și știință, să devină membru fondator al Ligii Națiunilor și să dea președintele Societății Națiunilor?

Ce se mai poate face în țara, care abandonată de Marile Puteri occidentale și cu hotarele sfărțecate prin acordul Molotov-Ribbentrop, a luptat împotriva celor două totalitarisme, nazismul și comunismul, scurtând semnificativ al doilea Război Mondial, dar căreia nu i s-a recunoscut cobiligeranța și a fost lăsată în sfera de influență sovietică, o jumătate de secol?

Ce se mai poate face în țara în care clasa politică a fost exterminată, averea ei furată, de la grâu, lemn și petrol, până la uraniu și care a fost "înzestrată" cu "omul nou", fără teamă de Dumnezeu, fără iubirea de semeni și fără poftă de muncă cinstită, creat după 50 de ani de guvernare a Partidului Comunist care în 1944 nu număra nici 1000 de membri, din care un sfert erau informatori Siguranței statului?

Ce se mai poate face în țara în care revoluția din Decembrie 1989 nu a schimbat nimic din structurile statului totalitar și care în timpul celor 6 ani de guvernare a cryptocomunistilor a pierdut simpatia și interesul statelor occidentale pentru redresarea ei economică?

Ce se mai poate face în țara în care, în sfârșit, "poporul de proști" a votat numai de dragul schimbării o Convenție Democrată Română hibridă, în care partidele vin și pleacă, formațiunile civile se autosuspendă, și care, în lipsa unui program platformă de guvernare, lansează programul celor 200 de zile, din care nu poate realiza prea mult prin guvernarea în coaliție cu PD și UDMR, adevărate pietre de moară, pe care CDR și le-a legat de picioare, prin angajamente asumate, pentru a le capta sprijinul în al doilea tur de scrutin al alegerilor prezidențiale?

Ce se mai poate face în țara în care partidul majoritar din CDR, nu și-a convocat niciodată Delegația permanentă, în timpul când seniorul Corneliu Coposu stătea bolnav în Germania, iar în partid se făceau bisericuțe pe interese de grup împăcate prin acel faimos algoritm, potrivit căruia s-au

constituit două guverne remaniabile, în care miniștrii și subsecretarii de stat respectivi se anulau reciproc?

Ce mai este de făcut împotriva diletantismului cu care sunt abordate problemele armatei, incapabilă să-și îndeplinească rolul ce-i revine într-un stat democrat, în timp ce minerii doboară guvernul și pătrund în Parlament, muncitorii strigă în Piața Revoluției "Noi muncim, nu gândim!" și "Moarte intelectualilor!", și când se risipesc banii unui buget, din necesitate foarte subțire, în goana după himere și-n acțiuni de cosmetizare cu care nu înșelăm pe nimeni în afară de noi înșine?

Și totuși se mai poate face ceva: mai avem un răgaz cam de 10 ani pentru a redresa situația economică a țării, dirijând majoritatea resurselor spre agricultură, sănătate și învățământ, conștientizând că încadrarea în organizațiile suprastatale este în esență de natură economică. Handicapul cel mai mare al fostelor țări comuniste în a reveni la normalitate este lipsa unei clase politice mature și cu experiență, cu consecința imediată că instituțiile statului devin clientela partidelor politice în lupta pentru putere și nu-și mai îndeplinesc rolul specific ce-l au.

Din acest blocaj, în care legea nu se aplică, delincvenții nu sunt sancționați, rețelele mafiote pătrund în instituțiile statului, iar partidele politice când ajung la putere sunt destul de corupte, nu se poate ieși până nu se ridică o adevărată clasă politică.

În acest joc al îmbogățirii fără justă cauză, în care fiecare președinte vine cu partidul și cu clienții lui, unii necapacități moral și profesional să conducă treburile statului, se resimte lipsa unui arbitru care să impună respectul față de regulile jocului politic corect.

Cel mai recent episod din agitata noastră viață politică a fost înlocuirea de către Președinte, la cererea Primului Ministru, a Ministrului de finanțe, pentru că acesta nu a fost de acord ca guvernul să garanteze un împrumut de 2 miliarde de dolari pentru achiziționarea a 96 de elicoptere care, de fapt, nu asigură nici pe departe securitatea națională în perioada "dintre valuri", neamenințată, deocamdată, de nimeni. O astfel de lipsă de unitate de vederi într-o problemă esențială, ca apărarea națională, care trebuie văzută în același mod

de toate partidele politice, nu ar fi putut surveni în continuitatea pe care Monarhia Constituțională o asigură rezolvării problemelor statului. Și chiar dacă, prin absurd, ar fi venit la guvernare un partid care să nu-și fi stabilit un punct de vedere clar într-o problemă atât de importantă, el ar fi fost demis și noi alegeri ar fi promovat la guvern un alt partid cu o doctrină de securitate națională bazată pe pregătirea întregii populații valide pentru războiul de guerilă, prin sportul de masă, cu stadion și poligon de tragere în fiecare localitate. S-ar fi purces la achiziționarea de armament "second hand" prin "cascadarea" pe care NATO o face când își modernizează tehnica de luptă, cel înlocuit urmând a fi recondiționat de industria noastră, pentru forța rapidă de reacție, la un preț substanțial redus. Astfel s-ar fi achiziționat o tehnică de luptă avansată și s-ar fi menținut în funcțiune industria de armament.

Situația actuală în care contractul cu "Bell Helicopters" a născut această acerbă controversă, nu numai în sânul guvernului, a fost prevăzută de Departamentul de studii pentru armată, forțe de ordine și siguranță națională a PNTCD care prin mesajul adresat partidului și CDR-ului înaintea celui de-al doilea tur de scrutin cerea ca Ministerul Apărării Naționale și postul de Consilier prezidențial pentru securitatea națională să fie atribuite Partidului Național Țărănesc Creștin Democrat, care analizează această problemă de ani de zile.

Pentru PNTCD, care este pe punctul de a fi scos din scena politică, nu mai rămâne decât o șansă: revenirea la politica lui Corneliu Coposu care vroia să introducă în programul partidului reîntronizarea regelui Mihai. Prin aceasta s-ar scurta calea spre Uniunea Europeană și suferințele poporului român din perioada de tranziție. Numai așa interesele vitale ale țării nu vor mai fi uitate în fața intereselor de partid de către o clasă politică încă imatură, care în talkshow-urile Televiziunii Naționale ia note slabe la democrație de la nimeni altul decât Silviu Brucan !?

Dar cum să înlocuiești Republica cu un sistem "demodat" care asigură totuși evoluția pașnică a instituțiilor statului în pas cu progresul societății și care îi ține uniți pe galezi, scoțieni, englezi și irlandezi în Marea Britanie, pe valoni și flamanzi în Belgia, pe basci și spanioli în Spania, ca să nu mai

vorbim de trecerea de la feudalism la democrație în Japonia, sau de liniștea din regatele islamice în comparație cu agitația din republicile arabe. În România situația pare a fi deosebit de complicată: constituția iliesciană consacră republica drept singura formă de guvernare; legea referendumului nu se aplică pentru schimbarea formei de guvernământ; țărani știu că pământul l-au primit "de la Iliescu"; salariații au uitat cozile la care stăteau de la ora 2 noaptea ca să apuce "ce se dă"; femeile au uitat de controlul lunar ginecologic care ne-a dăruit aurolacii, copiii handicapați și copiii nedorți fugiți de acasă, care umplu orașele țării; elevii nu vor "să mănânce cartea" pentru că "nu sunt genii", iar pe zidurile Universității din București se înfierează "tirania religioasă".

Toată lumea blestemă și înjură, unii pe Iliescu și alții pe Constantinescu pentru că: "era mai bine înainte". S-ar părea că nu mai este nimic de făcut, și totuși, soluția este mai simplă decât oul lui Columb: o lege a lustrației (ca în fosta Cehoslovacie) prin care România denunță acordurile încheiate pe timpul ocupației sovietice și guvernării comuniste, care contravin intereselor sale vitale. Dar cine să facă această lege, dacă nu o providențială clasă politică care trebuie să se formeze?

Numai așa România își va recăpăta identitatea sa istorică: factor de stabilitate în conviețuirea grupurilor de etnie și confesiuni diferite în spațiul dintre trei continente care-și caută complementaritatea economică, sub sabia lui Damocles, înainte ca miile de focoaie nucleare să fi scăpat de sub control. Restaurarea monarhiilor în spațiul sud-est european ar asigura pacea în Balcani, mai bine decât trupele NATO sau parteneriatele strategice.

Oare trebuie să rățacim pe căile spre Uniunea Europeană până când se vor stinge toți cei din generația "omului nou" creat de robia comunistă care, așijderea evreilor scoși de Moise din robia egiptenilor, mor în deșertul utopiilor strigând: "era mai bine în robie!"?

Constantin Lătea
veteran de război și fost deținut politic

Și totuși libertatea...

atât de diversionistă - de "democrație în condițiile economiei de piață" omniprezente, globalizatoare, recomandată ca fiind iarba fiarelor pentru deschiderea tuturor seifurilor economice, rețeta totală și unică de virtute universală.

Surprinzător, rețeta devine punct de doctrină comun, pentru amândouă sensurile: cel conservator, capitalist devenit subit și creștin "pentru necesitate" - și cel socialist - devenit neapărat și democrat "pentru securitate". Schema economică tinde să devină oameni mai "puțin săraci și lași". Au dispărut sau tind, categoriile de mijloc și liberalismul este pe cale de a-și da duhul. Or acest lucru dovedește o uniformizare de ideologie, cu două discursuri politice, aparent contrare. Aceeași gândire economică rostită din vârful și de la baza piramidei. Aceeași expresie, în gura unui lord, timbrată și cadențată ca atare, ca și în vorbirea argotică a unui mic negustor de periferie. Nici o diferență de opinie, soluție, la cele două tribune din Hyde-Park-ul lumii unde, la prima, vorbește un domn în smoking și joben și la cea de alături liderul sindical

vorbește îmbrăcat în salopetă.

"Balanța puterilor" rămânând duală, a fost sau riscă să fie amenințată. O simplă privire în politica Germaniei, acum la sfârșit de secol, unde partidul liberal care în întreaga epocă de după încheierea celui de al doilea război mondial a mediat această balanță a puterii, arată că acesta pare să dispară din viața politică - în schimb făcându-și amenințător apariția Partidul Uniunii Naționale Germane cu tendințe extremiste. Și aceasta se întâmplă în Germania, unde liberalismul era aparent, cu unul din ultimele partide liberale cu greutate și funcție de determinare - trecerea în revistă a tuturor țărilor sud-est europene; eliberate după 1989, acolo unde era necesară - arată anemii și diversitatea de doctrină și competiție, încât aproape se poate spune că nu există.

Ce putem spune acum, în încheiere? Mai întâi că monoideismul doctrinelor economice nu este recomandabil, pentru că el lucrează dominant și represiv asupra politicului și că dacă astăzi nu avem o gândire economică mai bună, mâine nu se va putea găsi alta

fundamentată obiectiv, judicios și echitabil, pe lumea nouă a progresului - în sensul bun al cuvântului.

Gândirea politică, în care economicul redevine unul din factorii de organizare și construcție, trebuie să fie esențial liberală, ceea ce revine la a spune nu că individul trebuie să fie liber, ci întreaga compunere socială trebuie să beneficieze de un climat de libertate în toate accepțiunile și pe toate sensurile - ea trebuie să fie regândită instituțional și mai cu seamă la nivelul instituțiilor de formare, educare și garantare a libertății.

Mai mult decât sigur soluțiile nu sunt simple, dar nu imposibile pentru că ele țin de însăși libertatea spiritului, de voința într-o libertate. Aceasta va trebui să ordone măsurile radicale ale limitării evoluției anarhice a cunoașterii (o adevărată lege a cunoașterii fenomenologice), măsurile de ocrotire a mediului, care nu sunt nici mai mult nici mai puțin decât recunoașterea libertății acestuia la viață și a tuturor la proprietatea lui, măsuri de echilibru economic, social care să stabilească un nord de cadran de busolă, față de care comandamentele democratice să-și regleze continuu compasul și atâtea altele câte mintea liberă a omului poate să izvodească.

Și o ultima părere: lumea de mâine este chemată să trăiască în plan social ceea

ce este libertatea în plan individual, de la curajul temerar până la disperarea metafizică, de la conștiința de sine până la credința în Dumnezeu; va trebui să accepte reculegerea autolimitării care să nu mai permită competiția oarbă și necontrolată a forțelor cele de pe urmă. Tendința firească de autopersonalizare în model pentru cei care în anumite momente ale istoriei un rol important, este un pericol pentru că ascunde o tendință incipientă de dominare a libertății vecinului. A spune că America descoperă lumea este tot așa de fals cum au spus la vremea lor cei care au crezut că descoperă America. Civilizații și culturi milenare au dispărut la nivelul unor mijloace de distrugere rudimentară.

Lumea viitorului trebuie să fie o lume a moralei libertății pentru a nu sucumba. Pentru aceasta este nevoie de răbdare în organizare, limitare în evoluție, generozitate în concepție și aplicare. Ar trebui gramul de înțelepciune din "gândirea călugărului Zen" - pentru a încheia tot cu Malraux - "care încearcă să afle, de vreme ce nu poate să vadă, cum crește iarba".

Oare va fi omul de mâine capabil de dorința de atâta libertate?

(NOTĂ: Citatele din A. Malraux sunt toate din "Lazăr", Editura Vivaldi, 1992)

Radu Cioroianu

Epurarea cadrelor didactice de la Facultatea de Istorie din București (1945-1952)

I.

Abordarea în zilele noastre a unui atare subiect, cu o asemenea temă în care sunt prezentate evenimente din istoria românilor din perioada dictaturii regimului comunist de tristă amintire este după părerea unor specialiști relativ prematură, deși de atunci a trecut aproape o jumătate de secol. Pentru documentarea lui arhivele care conțin dovezi revelatoare sunt accesibile iar mărturiile unor contemporani din acea vreme, care mai sunt în viață pot completa în mod cu totul eficient aceste documente. Misiunea celui care abordează o astfel de temă este însă fără doar și poate pe cât de salutară pe atât de benefică, deoarece el este obligat să prezinte faptele în mod cu totul obiectiv. "Istoria trebuie scrisă în mod obiectiv - afirma în perioada interbelică valorosul istoric român Constantin C. Giurescu, fostul meu profesor la Facultatea de Istorie a Universității din București care mi-a călăuzit în tinerețe pașii pentru a mă dedica profesiei de istoric - fără nici o altă preocupare. Nu trebuie să avem ca scop, nici să-l laudăm pe cineva, nici să-l criticăm; nu trebuie să fim favorabili unui partid, unei clase sociale, unei instituții, ci trebuie să spunem lucrurile așa cum sunt, indiferent de efectul pe care-l vor provoca ascultătorilor" în cazul nostru cititorilor. "Istoria este o înaltă magistratură" - afirma mai departe Constantin C. Giurescu - "comparabilă cu cele mai înalte foruri de justiție și dacă cel care reprezintă justiția trebuie să lase la o parte orice pentru a glăsuși numai în numele dreptății, tot așa și istoricul, care este un înalt magistrat trebuie să glăsuie numai în numele adevărului. Numai acesta este etern, numai acesta rămâne, pe când toate micile chestiuni personale de coterie sau de partid, acelea se duc și pun pe autorul lor într-o lumină din ce în ce mai rea".

Această poziție și-a propus să adopte autorul studiului de față, care cuprinde și unele elemente cu caracter autobiografic, în prezența condițiilor istorice în care a avut loc epurarea cadrelor didactice de la Facultatea de Istorie din cadrul Universității bucureștene în anii 1947-1960, pe baza materialelor documentare provenite din fondurile Arhivelor Naționale Centrale și Arhivei Rectoratului Universității din București, unde am avut acces cu sprijinul conducerii Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului (INST). Cât privește lucrările de acest profil publicate în ultimele decenii ele sunt inegale din punctul de vedere al conținutului. Astfel în anii 60 ai secolului nostru a cunoscut lumina tiparului o interesantă monografie consacrată istoricului Universității din București la împlinirea unui secol de existență a acestei foarte importante instituții de învățământ superior din țara noastră, sub redacția profesorilor universitari Alexandru Balaci și Ion Ionașcu. În această lucrare, profilată pe mai multe capitole, având un caracter aniversativ, autorii își propuneau să informeze marele public cu privire la rolul avut de aceasta în dezvoltarea culturii românești în perioada de la sfârșitul epocii moderne și în epoca contemporană.

În același deceniu au mai apărut și alte studii dar cu caracter analitic în periodicele de specialitate referitoare la unele aspecte mai puțin cunoscute din istoria Universității bucureștene, ca de exemplu: Contribuția cadrelor didactice de la acest înalt for de învățământ la unirea Transilvaniei cu România la 1 Decembrie 1918, la viața universitară din perioada interbelică, la activitatea unor cadre didactice de la facultățile de Filologie, Istorie și Filosofie, la democratizarea vieții universitare în perioada de după 23 August 1944, precum

și la importanța și consecințele aplicării reformei învățământului din 1948 în viața universitară. În aceste noi contribuții la istoria Universității din București problemele cu care s-au confruntat cadrele didactice și studenții în secolul al XX-lea erau prezentate într-o formă oarecum idilică dar care permiteau oricărui cititor să surprindă o seamă de aberații semnalate în viața universitară, după marea cotitură produsă în istoria românilor prin lovitură de palat din 23 August 1944, în sensul că se afirma că abia de atunci s-ar fi instalat o adevărată democrație în viața noastră universitară, mai ales după 1948, care ar fi contribuit din plin la transformări spectaculoase în conținutul învățământului universitar bucureștean. Așa de exemplu autoarea unei lucrări relative la unele aspecte ale aplicării reformei învățământului din 1948 afirma printre altele că până în 1948 "procesul de învățământ în institutele de învățământ superior nu era organizat după un plan de învățământ unitar, studenții primind de cele mai multe ori și o pregătire ce depindea de bunul plac al profesorilor" sau "unul din principiile de bază ale reformei învățământului consta legarea lui de practica construcției socialiste și educarea studenților în spiritul concepției științifice despre lume, al moralei comuniste, al devotamentului față de partid și popor". Din păcate contemporanii noștri din acele vremuri au trăit cu iluzia "fericitei" vieți universitare, în anii în care la toate nivelurile societății activiștii P.C.R. căutau să-și convingă auditorul de efectele benefice ale creării intelectualului de tip nou pe băncile universității, care era "destinat" să construiască societatea socialistă multilateral dezvoltată.

Și poate am fi trăit și noi azi cu aceleași iluzii dacă o importantă criză de sistem n-ar fi întrerupt în mod violent în decembrie 1989 continuarea regimului politic de dictatură de extremă stânga - cum a fost caracterizat de regimul comunist instaurat în țara noastră timp de aproape o jumătate de secol de către P.C.R. După evenimentele din decembrie 1989 nu numai că a început să fie cunoscută mai mult sau mai puțin partea nevăzută a regimului totalitar și odios totodată, dar ici și colo s-au dezvăluit consecințele imediate malefice ale politicii P.C.R. după 23 August 1944 în scopul dominării tuturor compartimentelor societății românești, inclusiv viața universitară. Mai întâi ne vom referi la o suită de articole semnate de istoricul Dănuț Doboș privind cataclismul la care a fost supusă viața universitară românească în general și cea ieșeană în special, timp de două decenii: între 1944 și 1964. Apoi vom semnala câteva publicații ale istoricului Ovidiu Bozgan referitoare în special la viața universitară bucureșteană în general și la cea de la Facultatea de Istorie în special între 1964 și 1990.

Cei doi istorici ai vieții universitare românești mai înainte amintiți fac parte dintr-o generație tânără, care în dorința de a prezenta adevărul istoric - după 1989 - privind acest sector al societății românești din ultima jumătate de secol, au răscolit cu pasiune arhivele din cele două mari orașe ale țării iar rezultatele cercetării lor științifice dobândite merită toată lauda. Ca unul care aparțin altei generații, mai vârstnice, implicată direct în acest adevărat purgatoriu prin care au trebuit să pășească cu demnitate și stoicism cadrele didactice universitare de la Facultatea de Istorie bucureșteană timp de peste un deceniu (anii 1945-1960), am avut prilejul să-i cunosc personal pe mulți dintre protagoniștii participanți la procesul de restructurare a personalului didactic universitar pe de o

parte iar pe de alta să evaluez încă de atunci urmările imediate ale acestor măsuri cu caracter administrativ, dar mai ales politic asupra dezvoltării istoriografiei românești din acea perioadă.

Despre începuturile procesului de epurare a cadrelor didactice de la Facultatea de Istorie a Universității din București se poate vorbi chiar din toamna anului 1944 când se constată unele anomalii în viața universitară bucureșteană, ca urmare a unor evenimente istorice cu puternice implicații în viața politică românească. Mai întâi că deschiderea festivă a cursurilor universitare, care după tradiție avea loc la 1 octombrie, a fost amânată sine die: ea a avut loc totuși după trei luni de la începutul anului 1945. În această vreme abia la 12 septembrie 1944 s-a încheiat la Moscova Convenția de armistițiu dintre România și Națiunile Unite situație menită să ducă într-o oarecare măsură, doar în aparență, la normalizarea situației interne din țara noastră, perioadă în care foștii adversari până mai ieri deveneau aliați în lupta comună contra Germaniei și Ungariei, deoarece pe timpul duratei armistițiului condiția juridică internațională a României era aceea a unei țări ocupate de forțele armate sovietice. În acest timp starea materială a Universității bucureștene era foarte precară datorită marilor pagube materiale provocate de bombardamentele aviației americane din 4 și 15 aprilie 1944, când localul vechii Universități precum și cel nou, unde funcționa Facultatea de Drept - azi sediul Rectoratului - au fost grav avariate. Bombardamentele devenite memorabile, soldate cu mii de victime distruseseră nu numai numeroase construcții civile, mai multe cartiere ale capitalei țării inclusiv cel unde se afla gara centrală a orașului - Gara de Nord - dar și multe laboratoare ale Universității, săli de curs, săli de seminarii, săli de bibliotecă împreună cu un foarte important și valoros fond de carte rară științifică. Istoricul Constantin C. Giurescu comentând aceste evenimente într-o monografie consacrată istoriei orașului București din cele mai vechi timpuri până în 1966, apărută în urmă cu trei decenii afirma următoarele: "Nici una din calamitățile abătute asupra Bucureștilor în decursul întregii sale istorii n-a produs atâtea victime într-o lună cât a produs în mai puțin de două ceasuri bombardamentul aerian din 4 aprilie 1944".

De asemenea se știe că războiul Națiunilor Unite contra Germaniei, Ungariei continua pe teritoriul României, că abia la 25 octombrie 1944 Transilvania a fost curățită prin lupte grele, de forțele militare inamice și că în lunile ce au urmat până la 12 mai 1945 armata română a continuat acțiunile sale ofensive alături de armatele Națiunilor Unite pentru încheierea cu succes al celui de-al doilea război mondial pe continentul european. Din aceste motive guvernul român de atunci și-a continuat toate eforturile pentru asigurarea tuturor nevoilor materiale (economice și financiare) dar și umane conform obligațiilor stipulate de Convenția de armistițiu pentru continuarea războiului în Ungaria, Cehoslovacia și Austria. Analisti economici competenți care au studiat această perioadă din istoria României contemporane au apreciat că "în pofida condițiilor politice și mai ales economice grele rămase de la dictatura militară-fascistă (referire la perioada guvernării antonesciene, n.n.) efortul economic și financiar al poporului român pentru susținerea frontului antihitlerist a fost considerabil cuprinzând toate domeniile

economiei naționale și cerând efortul oamenilor muncii din toate regiunile țării". Din aceste motive guvernul României din toamna anului 1944 nemaiavând de alte resurse materiale pentru refacerea clădirii Universității bucureștene a acceptat ca Rectoratul acestei instituții de învățământ superior să folosească, în mod excepțional, sumele de bani provenite din taxa de frecvență a studenților pentru începerea reparării localului afectat de distrugerile războiului.

Tot din toamna anului 1944 activiștii P.C.R. protejați de armata sovietică de ocupație și de Comisia aliată de control au început să acționeze în scopul exercitării controlului asupra organizațiilor sindicale studențești aflate subordonate noilor forțe politice de stânga. Paralel cu această acțiune s-a inițiat de către organizațiile P.C.R. de resort declanșarea acțiunii de epurare a administrației publice, în baza directivelor guvernamentale, care prevedeau printre altele "curățirea aparatului administrativ de toate acele elemente care au sprijinit activ politica criminală a lui Antonescu", inclusiv a cadrelor didactice universitare bănuite dar și dovedite a fi colaborat cu fostul regim antonescian. În legătură cu această acțiune de verificare a trecutului politic a funcționarilor de stat din România, care privea chiar întreaga perioadă dintre cele două războaie mondiale profesorul universitar ajuns academician Iorgu Iordan se lauda în Memoriile sale apărute în anii 70 că el ar fi sugerat această măsură într-un interviu acordat în septembrie ziarului "România liberă" sub titlul "Revizuire necesare". Atunci, afirma celebrul filolog român "am sugerat oarecum ideea de a se examina anumite situații din trecut, mai cu seamă prin oameni care au contribuit la crearea sau la dezvoltarea lor". "Destul de curând după 23 August - continua acesta - s-a hotărât "epurarea" diverselor instituții publice, adică verificarea din punct de vedere politic în sensul larg al activității și al atitudinii oamenilor care au lucrat în cadrul lor, indiferent de grad sau titlu. Ministerul Educației Naționale a numit în fiecare universitate câte o comisie alcătuită din trei profesori, cu sarcina de a examina atent comportarea tuturor membrilor corpului didactic în epoca dintre cele două războaie, cu precădere în timpul dictaturii regale și regimului fascist". Într-adevăr ca urmare a articolului 4 din legea nr. 486 din 8 octombrie 1944 privind "purificarea administrației publice" emisă de noul ministru de Justiție, Lucrețiu Pătrășcanu, personalitate marcantă a P.C.R. au început să fie alcătuite la nivelul Ministerului Culturii Naționale și Cultelor, condus atunci de Ștefan Voitec, membru marcant al P.S.D. care ulterior a fuzionat cu P.C.R., numeroase comisii pentru revizuirea membrilor corpului didactic, din care menționăm: Comisia informativă pentru purificarea personalului didactic și administrativ de la Universitatea din București alcătuită din profesorii: Simion Stoilov, noul rector, Alexandru Rosetti, noul decan al Facultății de Litere și Filosofie și P.P. Stănescu de la Facultatea de Farmacie, și Comisia pentru cercetarea actelor abuzive și ilegale săvârșite în anii de dictatură (regală și antonesciană) alcătuită din profesorii: P.P. Stănescu, Iorgu Iordan, inspectorul general N. Vlădescu și profesorul Mihai Cruceanu, ultimul membru fondator al PCR care în Memoriile sale, publicate tot în anii 70, dă și alte amănunte - relativ la măsurile luate la nivelul Ministerului Culturii Naționale și Cultelor pentru cercetarea

încălcărilor de lege și sancționarea celor care le generaseră, el fiind direct implicat în luarea acestor măsuri. Atunci s-au constituit și **Comisiile de epurare** a personalului didactic și administrativ de la Universitatea din Cluj (al 12 aprilie 1945) compusă din profesorii: Emil Petrovici, Constantin Daicoviciu și T. Mosoiu, de la Universitatea din Iași compusă din profesorii: Andrei Oțetea, noul rector Iorgu Iordan și Constantin Balmuș, a cărei activitate a fost apreciată ulterior de istoricul Ovidiu Bozgan astfel: "proportiiile epurării au frizat patologicul". În legătură cu activitatea comisiei de epurare de la Universitatea din Iași, iată ce mărturisește în Memoriile sale profesorul Iorgu Iordan: "Eu am făcut parte din Comisia instituită pentru Universitatea din Iași. Președinte a fost de drept (ca și la celelalte universități de altfel) rectorul ei, matematicianul Alex. Myller... Împreună cu mine a fost numit membru cineva de la Facultatea de Drept. Comisia noastră a lucrat în localul Ministerului Educației Naționale circa două luni cu câte două, trei ședințe săptămânale, al treilea membru al comisiei noastre era Andrei Oțetea. În mai puțin de cinci, șase săptămâni am izbutit să scăpăm universitatea ieșeană de circa treizeci de profesori, conferențieri și asistenți".

Comisiile create de Ministerul Educației Naționale din acea vreme au cercetat dosarele personale ale tuturor cadrelor didactice universitare și au început să ia măsuri pentru destituirea din universitate a celor dovediți a fi colaborat cu vechiul regim antonescian. Printre primele victime s-a aflat și profesorul Petre P. Panaitescu, șeful catedrei de istoria slavilor și culturii slavilor, care în anii 1940-1941 deținea funcția de rector al Universității bucureștene și care în 1943 fusese deja suspendat de regimul antonescian pentru ideile sale politice de extremă dreaptă. Mai mult de data aceasta noile autorități au procedat la arestarea sa ca și a altor cadre didactice universitare considerate a fi principali ai politicii promovate în România de P.C.R. și la internarea în lagărul de la Caracal.

În același timp pentru asigurarea succesului procesului de epurare a cadrelor didactice universitare bucureștene a fost numit în toamna anului 1944 un nou rector la Universitatea din București în persoana prof. Simion Stoilov, până în 1939 profesor de matematici la Universitatea din Cernăuți, cunoscut pentru simpatia sa față de P.C.R., al cărui membru va deveni în 1945. Cu mai multe luni în urmă împreună cu alți colegi, acesta se aflase printre cei 66 de oameni de știință și de cultură, membri ai Academiei Române și profesori de la universitățile din București, Iași și Sibiu care au semnat un Memoriu înaintat mareșalului Ion Antonescu pentru încetarea războiului contra URSS, întrucât se afirma în Memoriu "Interesele vitale ale statului și poporului nostru cer imediată încetare a războiului, oricare ar fi greutățile acestui pas. Sacrificiile pe care România ar trebui să le facă vor fi incomparabil mai mici și mai puțin dureroase decât continuarea războiului". Noul rector al Universității bucureștene s-a aflat în perioada mandatului său (1944-1946) și la conducerea Comitetului provizoriu al sindicatului corpului didactic universitar împreună cu profesorii: C.I. Parhon, Grigore Moisil, Eduard Mezincescu, Gh. Nicolau și Petre Constantinescu-Iași, ultimul provenit de la Universitatea din Chișinău, Facultatea de Teologie, unde deținea funcția de titular al catedrei de istoria artelor între 1926-1935, membru marcant al P.C.R. în perioada interbelică.

Deschiderea cursurilor universitare bucureștene a avut loc la 15 ianuarie 1945 în prezența regelui Mihai I, a ministrului Culturii Naționale și Cultelor și a altor persoane oficiale. Cu acest prilej noul rector a ținut să sublinieze în discursul său inaugural marea importanță politică a acestui eveniment, în sensul că era momentul să

dezvăluie întregii asistențe încheierea procesului de dezințelectualizare promovat în perioada interbelică de vechea guvernare în viața universitară timp în care -afirma vorbitorul- "tineretul nostru a urmat și el fără milă și forțele obscurante tenace s-au implantat în mințile neocapte ale acestui tineret". Drept urmare studenții erau îndemnați să-i izgonească din universitate pe profesorii care "au vrut să pună stăpânire pe mințile lor, să le întunece venirea și să le restrângă orizontul". În același timp, sub presiunea evenimentelor tulburi interne, unele cadre didactice universitare și studenți au fost obligați să adere la Frontul Național Democrat (FND) dominat de comuniști, tocmai în momentul în care generalul Nicolae Rădulescu, primul ministru al guvernului României (de la 6 decembrie 1944) încerca să frângă acapararea puterii politice depline în stat de către partizanii P.C.R.

Înainte de a prezenta acțiunea de epurare a cadrelor didactice de la Facultatea de Istorie bucureșteană în cele ce urmează reproducem Schema de funcționare de la această facultate existentă în ianuarie 1945.

CATEDRA DE ISTORIA ROMÂNILOR: Constantin C. Giurescu, șef de catedră, profesor din 1927, în vârstă de 44 ani; Constantin Grecescu, conferențiar din 1943, 45 de ani; Dumitru Bodin, conferențiar din 1943, 41 de ani; Corneliu Mateescu, asistent din 1937, 34 de ani; Ilie Corfus, asistent din 1940, 36 de ani; Gh. T. Ionescu, asistent din 1944, 30 de ani; Florea Stănculescu, asistent din 1944, 29 de ani; Bucur Mitrea, asistent din 1945, 36 de ani. **CATEDRA DE ISTORIE ANTICĂ ȘI EPIGRAFIE:** Scarlat Lambrino, profesor din 1927, plecat în Italia, 54 de ani; Teofil Sauciu Săveanu, profesor din 1940, șef de catedră din 1945, 61 ani; Gh. Cantacuzino, conferențiar din 1929, 45 de ani; Grigore Florescu, conferențiar din 1933, 53 de ani; Gheorghe Ștefan, asistent din 1939, 46 de ani; Lucia Buzdugan, asistent din 1937, 30 de ani. **CATEDRA DE ISTORIA POPOARELOR BALCANICE:** Victor Papacostea, șef de catedră, profesor din 1942, 45 de ani. **CATEDRA DE ISTORIA DIPLOMAȚIEI:** Ioan Hudiță, șef de catedră, profesor din 1942, 49 de ani. **CATEDRA DE PREISTORIE ȘI ARHEOLOGIE:** Ion Nestor, suplinitor de șef de catedră, conferențiar din 1945, 40 de ani; Mircea Petrescu Dâmbovița, asistent din 1944, 30 de ani; Vladimir Dumitrescu, conferențiar din 1930, 43 de ani. **CATEDRA DE BIZANTINOLOGIE:** Nicolae Bănescu, șef de catedră, profesor din 1938, 67 de ani; Vasile Grecu, profesor din 1932 transferat în 1938 de la Universitatea din Cernăuți, 60 de ani. **CATEDRA DE ISTORIE UNIVERSALĂ:** Gheorghe I. Brătianu, șef de catedră, profesor din 1940, 47 de ani; Vasile Mihordea, conferențiar din 1945, 43 de ani; Virginia Sacerdoteanu, asistent din 1931, 47 de ani; Cornelia Bodea, asistent din 1942, 29 de ani. **CATEDRA DE ISTORIA ARTELOR:** George Oprescu, șef de catedră, profesor din 1930, decan al Facultății de Litere și Filosofie secția Istorie din 1944, 64 de ani; Ion D.I. Ștefănescu, profesor din 1940, 59 de ani; Petre Constantinescu-Iași, profesor din 1944, 53 de ani.

În privința activității de epurare a cadrelor didactice de la Facultatea de Istorie, aceasta s-a încadrat într-un proces general care a inclus întreaga viață universitară nu numai din capitala țării dar și din celelalte două centre universitare de atunci de la Iași și de la Cluj. Demarată în primăvara anului 1945, ea a parcurs mai multe etape în aproape un deceniu în concordanță cu evoluția politică externă ale cărei urmări s-au repercutat în politica internă din România. În prima etapă, activitatea ei a fost favorizată de lichidarea cadrului democratic de dezvoltare a țării noastre de către P.C.R. înlocuit cu un regim politic antidemocratic, realizat prin impunerea guvernului dr. Petru Groza, care se bucura de deplina încredere

a conducerii Uniunii Sovietice și marca totodată instaurarea la putere a regimului democrației populare, de fapt a regimului comunist.

În noile condiții politice au fost reintegrați la început în învățământul superior membrii marcanți ai P.C.R., ca de ex. profesorul Petre Constantinescu-Iași, care în urmă cu un deceniu fusese scos de la catedra universitară ce ocupa la Universitatea din Chișinău, ca fiind implicat într-un proces politic acuzat de propagandă comunistă și antifascistă. Membru marcant al P.C.R. acesta a fost încadrat profesor titular în toamna anului 1944 la catedra de Istoria artelor, unde a funcționat efectiv până în martie 1945, deoarece la acea dată a fost inclus ca ministru al Informațiilor în guvernul dr. P. Groza. Drept urmare, postul său a fost suplinit de profesorul Dumitru Berciu până atunci director al liceului comercial "Nicolae Bălcescu" din București. În același an însă a fost destituit din funcția de conferențiar Vladimir Dumitrescu, reputat arheolog, de la catedra de preistorie și arheologie din motive politice (ocupase funcția de secretar de stat la Ministerul Învățământului în timpul guvernării legionare din 1940-1941). Acesta a fost destituit atunci și din funcția de director al Muzeului Național de Antichități pe care o deținea din 1935.

După desființarea autonomiei universitare prin decret nr. 658/24 august 1946, angajarea de noi cadre didactice de la Universitatea din București s-a simplificat, aceasta făcându-se numai prin numirea de către Ministerul Învățământului și nici de cum prin alegerea de către Senatul universității. Astfel, în primăvara anului 1947, istoricul Andrei Oțetea, specialist recunoscut în problemele renașterii și reformei europene, care ocupa din 1946 la Universitate din Iași postul de profesor titular la catedra de Istorie universală, a fost transferat la Universitatea din București ca profesor de istorie economică în cadrul Facultății de istorie. Acest curs opțional s-a bucurat de o puțină audiență din partea studenților, aceștia nefiind familiarizați cu concepția marxist-leninistă, care stătea la baza cursului. De fapt, implicarea profesorului A. Oțetea în viața universitară bucureșteană începuse încă din primăvara anului 1945, când acesta inaugurase cu o prelegere ciclul de conferințe de la Universitatea liberă democratică condusă de rectorul Simion Stoilov, menită să culturalizeze marele public cu concepția materialistă despre societatea umană în perspectiva istorică. În același an, el era inclus în conducerea secției de istorie-filologie a Asociației Române pentru strângerea legăturilor cu Uniunea Sovietică (ARLUS) alături de profesorii George Oprescu, Constantin Balmuș, Alexandru Graur. La toate acestea se mai poate adăuga activitatea sa în Comisia de epurare a cadrelor didactice de la Universitatea din Iași care a funcționat în București la Ministerul Educației Naționale.

În această primă etapă desfășurată până în toamna anului 1947 cadrele didactice universitare vizate a fi comprimate aveau posibilitatea să se aplece în fața Comisiei de epurare fie verbal, fie prin proceduri justificative, așa cum a procedat prof. Gh. I. Brătianu, șeful catedrei de istorie universală. De altfel, concomitent cu activitatea acestor comisii de epurare s-a organizat o campanie de presă împotriva foștilor oameni politici de mare importanță, care se impuseseră în perioada interbelică precum G. I. Brătianu, șeful unui partid liberal, Constantin C. Giurescu, fost rezident regal, campanie susținută de activiști ai P.C.R.

Tot în anul 1947, la 27 mai s-a constituit la nivelul Ministerului Culturii Naționale și Cultelor o Comisie de raționalizare a învățământului superior alcătuită din profesorii: Traian Săvulescu, Miron Nicolescu, Constantin Tegăneanu,

Constantin Daicoviciu, Petre Constantinescu-Iași, ultimul fiind în același timp și președintele Uniunii sindicatelor corpului didactic universitar și secundar care au elaborat legea comprimării în învățământul superior aplicată în toamna aceluiași an pe motiv de "economii bugetare". În prevederile acestei legi au fost cuprinse mai întâi în luna septembrie 1947 cadrele didactice de la Facultatea de Istorie considerate indezirabile pe primul loc aflându-se: Profesor Gh. I. Brătianu, șeful catedrei de istorie universală în vârstă de 47 ani, prof. Constantin C. Giurescu, șeful catedrei de istoria românilor, de 46 de ani, prof. Ion Hudiță, șeful catedrei de istoria diplomației, de 51 de ani, prof. Victor Papacostea, șeful catedrei de istoria popoarelor balcanice, de 47 de ani, prof. Scarlat Lambrino, șeful catedrei de istorie antică și epigrafie de 56 de ani, conferențiar Constantin Marinescu, de la catedra de istorie universală, de 56 de ani, asistent Florea Stănculescu, 31 ani de la catedra de istoria românilor.

În cadrul legii de comprimare au intrat și alte cadre didactice de la Facultatea de istorie care au fost pensionate înainte de împlinirea limitei de vârstă din oficiu la 4 octombrie 1947, și anume prof. Nicolae Benescu, șeful catedrei de bizantinologie în vârstă de 69 de ani, prof. Vasile Grecu în vârstă de 62 de ani, prof. Teofil Sauciu Săveanu, șeful catedrei de istorie antică și epigrafie la vârsta de 63 de ani, prof. George Oprescu, șeful catedrei de istoria artei la 66 de ani, conferențiar N.A. Constantinescu de la catedra de istorie universală unde preda cursul de științe auxiliare la vârsta de 62 de ani. Prin aceste măsuri, toate catedrele de la Facultatea de istorie erau practic decapitate, fapt apreciat de istoricul Ovidiu Bozgan drept o adevărată hecatombă de proporții chiar mai mari în comparație cu ce s-a întâmplat la Facultatea de Drept. Tabelul alăturat este cât se poate de evocator:

Categorii	Total	Destituiți	Pensionari	Rămăși	Procente
Profesori	12	5	4	3	25%
Conf.	7	1	1	5	71%
Asistenți	13	1	-	11	93%

Aplicarea legii de comprimarea cadrelor didactice de la Facultatea de Istorie în toamna anului 1947 s-a continuat cu acțiunea de exterminare fizică a unora dintre acestea, care fuseseră implicați în viața politică românească din perioada interbelică și ocupaseră înalte funcții în aparatul de stat. Astfel profesorului Gheorghe I. Brătianu i s-a fixat domiciliul forțat între septembrie 1947-mai 1950 ca apoi, în noaptea de 7/8 mai 1950 să fie arestat și internat în lagărul de exterminare de la Sighet, unde și-a sfârșit zilele la 27 aprilie 1953. Profesorul Constantin C. Giurescu, fost rezident regal a fost arestat tot la 7/8 mai 1950 și internat în același lagăr de exterminare până în 1955, profesorul Ioan Hudiță, fost ministru din partea P.N.Ț. a fost arestat tot la 7/8 mai 1950 și internat în același lagăr de exterminare până în 1955, profesor Victor Papacostea, fost secretar de stat la Ministerul Învățământului, după 23 august 1944 din partea P.N.L. a fost arestat tot la 7/8 mai 1950 și internat în același lagăr de exterminare până în 1957, profesor Teofil Sauciu Săveanu, fost ministru secretar de stat în perioada interbelică pentru problemele Bucovinei a fost arestat inițial în vara anului 1947 timp de o lună și eliberat la intervenția primului ministru dr. P. Groza, apoi din nou arestat a doua oară la 7/8 mai 1950 și internat în lagărul de exterminare de la Sighet până în octombrie 1956, prof. Vladimir Dumitrescu, fost secretar de stat între 1940-1941 a fost arestat la 21 iulie 1952 și închis în mai multe închisori din țară (Văcărești, Jilava, Aiud, Gherla) și internat în lagărul de muncă de la Năvodari până în martie 1955.

(va urma)

Constantin Șerban

Iredentismul maghiar și bolșevismul, două amenințări la integritatea României

Infrângerea republicii bolșevice a lui Bela Kuhn prin intervenția hotărâtă a armatei române nu a însemnat decât o reducere de moment a pericolului ce amenința securitatea graniței de vest a României. Regimul Horthy, proaspăt instalat, a menținut obiectivul de recuperare a teritoriilor pierdute în urma primului război mondial, utilizând în acest sens atât propaganda iredentistă, cât și propaganda bolșevică în țările învecinate. Prezentăm trei documente revelatoare pentru intențiile și modul de acțiune ale noului guvern ungar în 1920. Este vorba de două rapoarte ale Comandamentului Trupelor de Vest al Armatei Române care menționau prezența la Budapesta a numeroși bolșevici români aflați în legătură cu centrul Cominternului de la Viena și, prin ea, și cu Bela Kuhn, aflat în Rusia Sovietică. Documentele menționează speranțele ungarilor în revolte în Transilvania și în dezorganizarea armatei române prin bolșevism. Al treilea document este un rezumat al memoriului șefului cenzurii din Ardeal, Alexe Moldoveanu, relevând existența în Transilvania a două mișcări extremiste: iredentistă maghiară și socialist-comunistă. Cele două extreme se întâlneau și mergeau împreună.

1. Copie după telegrama no..... a Comandamentului Trupelor de Vest

Cdt. Vest C. 23 3/5 10/30 M.
Ministerului de Războiu
(Cabinet).

Raport Informativ No. 522 din 3/5/920.

Știri din Ungaria după rapoartele trupelor:

1. Ungurii urmăresc și lupta pentru propagarea bolșevismului în Ceho-Slovacia și pentru menținerea și propagarea acțiunii iredentiste în Ardeal unde speră ca apoi prin acțiunea armatei lui Horthy vor putea recuceri teritoriul pierdut.

2. Atât în Budapesta cât și în celelalte orașe ale Ungariei au fost expuse în vitrinele magazinelor diferite caricaturi prin care se arată cum au intrat armatele române în Ungaria, soldații slabi, încălțați cu opinci și rău echipați, iar altele prin care se arată cum pleacă bine echipați, grași, cu mulți cai și saci de bani. Evacuarea teritoriului ungar este reprezentată prin soldații români

care la plecare iau cu ei ferestre, uși, chiar ghete și ciorapi din picioarele copiilor, alții iau câte o găscă sau rață în sacul cu merinde. O caricatură arată cum va mai veni odată timpul, reprezintă un soldat ungar ținând un soldat român cu lanțul de gât și un altul cum bate pe un țaran român. O hartă răspândită în Ungaria arată cum românii, sârbii și cehii trag în 5 părți de pământul Ungariei. Mai în toate ziarele din Budapesta [s]-au publicat articole prin care se arată că în Oradia Mare ar fi revoluție și că liniștea a fost restabilită de un pluton de jandarmi unguri, asemenea că în armata română au fost dese cazuri de bolșevism și că soldații nu mai dau ascultare.

Știri din zona Comandamentului după rapoartele trupelor:

1. În Timișoara și Banat muncitorii se pregătesc pentru viitoarele alegeri, ținând întruniri de propagandă pentru ziua de 2 mai, [când] ar avea [loc] o mare întrunire publică și spun că dacă vor avea șansa să trimită în Parlament mai mulți deputați vor cere ca Banatul și Ardealul să fie Republică. Acești muncitori sunt filo-unguri și ar fi atras de partea lor 20% din populația română. S-a dat ordin Corpului 7 Armată să urmărească de aproape starea de spirit din Banat.

Din Ordin
Șeful de Stat Major
Colonel ss./ Popescu

Șeful Bir. Informațiilor
Lt. col. ss/ Drouhet

p. Conformitate
Adm. Sublt.

(ANB, fond PCM, dos. 30/1920, f. 132, 132v)

2. Copie după tabelul informativ al Comandamentului Trupelor de Vest către Marele Stat Major

Marele Stat Major
Secția V Informațiuni
COPIE

După tabelul informativ No. 516

din 27/IV/920 al Comandamentului Trupelor de Vest

Știri din Ungaria, de la agentul acestui Comandament:

1. Deși poliția și autoritățile militare din Ungaria urmăresc și acum pe bolșevici pe o scară foarte întinsă, se află totuși un număr foarte însemnat de bolșevici români la Budapesta, unde locuiesc sub nume false. Agentul a aflat de la un

de Comisiunea Română de lichidare din Viena. Ei sunt și în strânsă legătură cu Bela Kuhn, pe care îl vizitează deseori.

p. Conformitate

(ANB, fond P.C.M., Dos. 76/1920, f. 112)

3. Rezumatul memoriului domnului Alexe Moldoveanu, șeful cenzurii din Ardeal

În Ardeal sunt două mișcări și anume:

Iridența maghiară și mișcarea socialistă.

Iridența maghiară e formată de țaranul maghiar, care reprezintă pătura cea mai numeroasă a micii proprietăți, de aristocrația de sânge, de aristocrația de carieră, constituită de evrei cari au cumpărat titluri de noblețe, de pătura intelectuală (profesorii, clerul maghiar, institutorii) și de marea finanță compusă din ovrei, germani, maghiari.

Mișcarea socialistă e determinată de micii industriași și de muncitorime.

Conducătorii tuturor acestora pivatează în jurul aristocrației de sânge, care de fapt conduce acțiunea politică având strânse legături cu Horthy.

Ca auxiliar principal este presa.

Propuneri:

1. Să se facă o apropiere cu țărănimea maghiară prin aplicarea imediată a legii agrare, dându-li-se pământurile magnaților și ale clerului romano-catolic-maghiar.

2. Să se înceapă o mișcare politică prin presă.

3. Să se sprijine acțiunea fraților Roboz, adversari neîmpăcați ai lui Horthy, acțiune deja începută prin revista politico-literară "Uj-Ember".

4. Favorizarea socialiștilor români ca element de contrabalansare a mișcării internaționaliste a socialiștilor maghiari și evrei.

5. Să se constituie o centrală de distribuție a hârtiei, care actualmente se găsește în mâna marii finanțe: pe când azi se tipăresc fel de fel de ziare și reviste fără nici un rost sau valoare literară, în județul Turda ca și în alte județe, nu se pot încasa dările din lipsa formularelor tipărite iar școlile n-au cărțile necesare.

(ANB, fond PCM, dos. 30/1920, ff. 166-167)

Dan Cătănuș

Anii necunoscuți ai lui Iisus (II)

(urmărire din numărul trecut)

Cu siguranță că și Ioan Înaintemergătorul i-a fost prieten în copilărie. Luca ne informează în Evanghelia sa, că Maria a vizitat-o pe Elisabeta, pe când aceasta era însărcinată, pentru a o felicita. E de presupus că Fecioara Maria nu s-a mărginit doar la o singură vizită protocolară.

Chiar dacă din seminții diferite - Maria era din tribul lui David și Elisabeta din cel al lui Iuda, erau foarte probabil rude prin alianță, "iată că rudenia ta a zămislit și ea un fiu la bătrânețe" îi spune îngerul Mariei referitor la Elisabeta, așa cum ne relatează evanghelistul Luca. Cu ocazia sărbătorilor sau a diverselor evenimente mai însemnate, familiile preotului Zaharia și a lui Iosif trebuie să se fi reunit cel puțin de două trei ori pe an. Sărbători precum sărbătoarea corturilor care celebra trecerea israeliților prin pustiu Sinai în vremea Exodului, sărbătoarea Paștelui, a Torei și altele adunau rubedeniile și prietenii pentru petreceri pline de bucurie și evlavie.

Poate să fi fost mai dese vizitele Mariei și ale lui Iosif în casa preotului Zaharia și a Elisabetei, aflată într-o cetate din pustia lui Iuda nenumită de Luca (Renan crede că ar fi fost Iutta, alături de Hebron), mai rare ale lui Zaharia și ale Elisabetei în Nazaretul rodniciei Galilee, ei fiind mai în vârstă, dar aceste vizite reciproce au avut loc fără nici o îndoială. Iisus și Ioan s-au cunoscut din fragedă copilărie și Iisus trebuie să-i fi făcut o impresie foarte puternică lui Ioan, care, mai târziu, la maturitate și în plină glorie a recunoașterii publice, ca mare profet, va declara că nu e vrednic să-i dezlege curelele sandalelor (v. Marcu 1, 7; Ioan 1, 27).

Copii trebuie să se fi întâlnit și la Ierusalim, în incinta Templului clădit de Irod cel Mare - construcție colosală împodobită cu portice și coloane în stil corintic și înzestrată cu o uriașă esplanadă, cât să cuprindă mulțimea pelerinilor credincioși veniți de pretutindeni să jertfească lui Iahve turturele, miei și berbecuți. De Paști (Pessah) - sărbătoarea trecerii, a plecării evreilor din Egipt, care mai este și sărbătoarea azimelor (pâini din aluat nedospit, atât erau de grăbiți să părăsească Egiptul robiei lor că nici aluatul n-au mai apucat să-l dospească), așadar de Paști, esplanada gema de lume. Un bălci enorm și gălăgios în care strigătele oamenilor se amestecau cu zbieretele animalelor pentru jertfă.

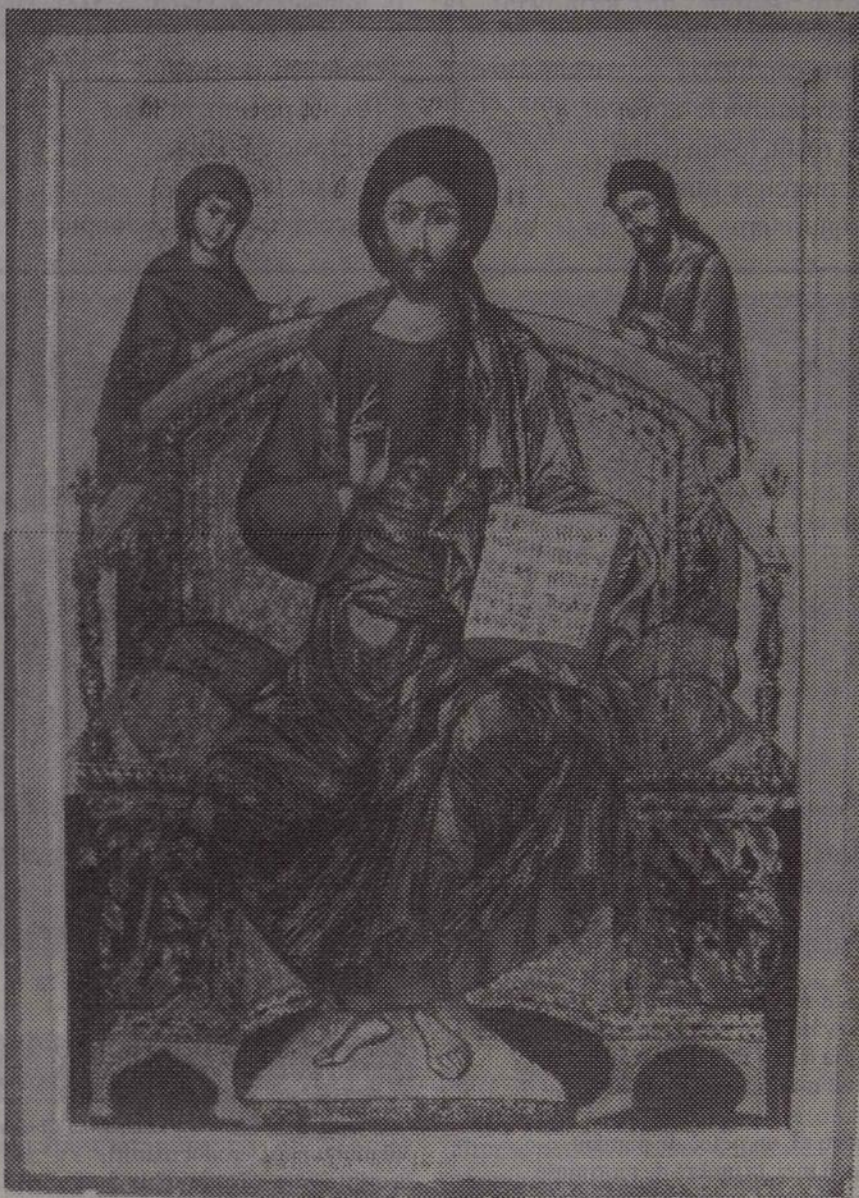
În această gloată pestriță și viermuitoare, înghesuindu-se la mesele zarafilor pentru a schimba bani contra peceți, pe care le vor înmâna preoților pentru "răscumpărarea sufletelor", sau stând la cozi pentru cumpărarea animalelor de sacrificiu, se găseau firește, și părinții lui Ioan și ai lui Iisus.

În curtea exterioară a templului sunt altarele de bronz pentru sacrificii. Zbieretele animalelor care își simt moartea apropiată se întetesc. Se unesc și se amplifică într-un vaier continuu. Aerul devine irespirabil din cauza

mirosului greu, lipicios, de sânge și de carne arsă.

Zadarnic îi explică Iosif lui Iisus că altarele de sacrificii reprezintă stomacul lui Adam și că vasul în care se scurge sângele animalelor este ficatul iar urna în care se adună cenușa rămasă de la arderea cârnii este intestinul, copilul nu poate să suporte groaza animalelor în fața cuțitelor, nu poate să admită măcelul. Plânge și-și înăbușă în suspine un sentiment de revoltă. Acest Templu

după cum ne relatează Luca, l-au găzduit vreme de trei zile în templu, cercetându-l și minunându-se de priceperea și răspunsurile lui (Luca 2.47). Aceștia, cu siguranță, l-au condus prin toate încăperile Templului și l-au inițiat în simbolistica obiectelor sacre. L-au introdus în locul sfânt și i-au arătat menora, acel sfeșnic înalt de 18 palme, cu șapte brațe, lucrat din aur pur, reprezentând plămânii omului și respirația ca suflet intelectual.

înconjurat de un bălci și adăpostind un holocaust nu poate fi casa Domnului său. El doar îl cunoaște bine pe Iahve. De sărbătoarea corturilor (Sukkot), așezat pe spate, îi privește printre crengile care acopereau coliba familiei sale, în plină noapte îi privește Cortul Locuinței Sale - cerul înstelat care îl ascunde și totodată îl revelează. Se lăsase cuprins de acea putere ocrotitoare și vastă ce ține la sânul ei ierburile și insectele, copacii și oamenii, păsările și animalele, în dulce devălmășie și pace.

Cel ce ține în puterea lui cerul și pământul, Cel ce luminează mințile și încălzește sufletele oamenilor, Cel ce se îngrijește de frumusețea crinilor din câmpii și învață păsările să-și împletească cuiburi nu poate cere oamenilor decât ceea ce El le dă, iubirea Sa, ci nu sacrificiile animalelor căroră, prin puterea Sa le dă viață și le înmulțește.

Poate acestea să le fi spus el preoților și cărturarilor Templului, care,

Ornamentele florale de pe trunchiul acestui arbore de aur reprezintă vârstele omului și urcușul său spiritual de-a lungul unei vieți. Prima floare este situată la o șesime din înălțimea totală și reprezintă vârsta copilăriei în înflorirea ei, la exact 12 ani, câți avea și Iisus când a rămas în Templu.

I-au arătat masa pentru servirea pâinii - reprezentând inima, dar și înțelegerea Torei, așa cum trebuie înțeleasă adică nu atât cu creierul cât cu inima, căci Tora este pâinea vieții spirituale. Apoi l-au scos din această sală ce corespunde pieptului lui Adam și l-au introdus în ultima sală ce corespunde capului. E despărțită de precedentă printr-o perdea și cuprinde în mijlocul ei Arca cu tablele de piatră ale Legii. E locul numit Sfânta sfintelor. Pietrele conțin Tora - înțelepciunea dată de Dumnezeu lumii, pe când Arca este creierul corporal ce o conține. E locul comuniunii cu Dumnezeu și e rezervat

pentru rugăciune doar Marelui Preot. Arca are două pârgii care, în ciuda faptului că pot fi scoase din inele, este oprit a le îndepărta, căci ele simbolizează cele două simțuri prin care se primește Tora: vederea pentru citirea textului scris, auzul, pentru a primi tradiția orală.

Și Iisus primea toată această simbolistică complicată așa cum se cade să fie primită, copilărește identificându-se adică cu ea, astfel că, atunci când mama sa îi adresează cunoscutul reproș plin de îngrijorare, el îi răspunde cu naturală surprindere: "Oare nu știți că în cele ale Tatălui meu mi se cade să fiu?" (Luca 2.49).

Bibliștii n-au întârziat îndejuns asupra acestui episod relatat de Luca și nu i-au pătruns întru totul semnificațiile, ba unii chiar îl contestă, socotindu-l o interpolare târzie. Astfel savantul englez Hugh I. Schonfield¹⁾ crede a-i fi găsit originea acestui episod în autobiografia istoricului evreu Iosif Flavius, care povestește despre sine că având 14 ani era atât de învățat într-ale Legii, încât cărturarii și preoții Ierusalimului veneau ca să-l consulte. Dar nu atât precocitatea lui Iisus a vrut să ne-o arate evanghelistul, cât mai ales faptul că la 12 ani, când, după cum am văzut, e prima înflorire a minorei, copilul a avut revelația că el este Hristosul. Tatăl presimțit i se face cunoscut prin simbol. Fiul se simte întru Tatăl, astfel că voința Tatălui este și a Fiului. Și dacă Fiul nu vrea jertfa mieilor nevinovați pentru răscumpărarea păcatelor oamenilor vinovați, nici Tatăl nu o primește. Cineva va trebui să ia asupra sa păcatele oamenilor, să fie adică mielul de jertfă. Și cine altul ar fi putut să ia asupra sa această povară decât Acela care a avut întâiul idea revelatoare? Căci revelație trebuie să fi fost această iluminare pornită dintr-un sentiment copleșitor de milă și îndurare, care-l făcea pe copilul din acel moment al acelei vârste să-l întrevadă și să-și hotărăască destinul. Acest sentiment și această hotărâre trebuie să le fi împărtășit și lui Ioan, care, mai târziu, când îl va vedea în mulțimea credincioșilor veniți să se boteze la apa Iordanului, va striga cu bucuria recunoașterii: "Iată-L pe mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii" (Ioan 1, 29). Așadar, profetul de mai târziu nu profețea, așa cum s-au interpretat și se mai interpretează aceste cuvinte ale sale, ci îl recunoștea. Chiar Iisus îi spusese.

(Va urma)

1) Schonfeld I.H., *The Bible was Right (Biblia a avut dreptate)*, A. Signet Book, London, 1959.

Constantin Radu-Maria

poesis

Ionel Hozoc

SPAIMĂ

Sunt două planuri paralele
care trec în mișcare
prin fața lor însele:
cu unul mă duc,

cu altul mă-ntorc
și între ele e-un vid
pe care l-am străbătut,
golind viața
în cupa cea mai pură,
Timpul.

Între cele două planuri
mă privesc ca printr-o sită
și mi se pare chipul
împărțit în patru
mici cât o țesătură de pânză
din care se-alcătuiesc
forme și gânduri
pe care cândva le-am avut,
le-am rostit, le-am risipit.
Și tot mereu se mișcă
sincronul etern

pe care nu-l pot cerceta niciodată
căci fuge unul de altul
și eu de mine însumi
de care mi-e frică
să nu-mi pierd așternutul curat
al vrierii - al rațiunii,
al conștiinței că exist
și n-am plecat de lângă voi,
oameni, lucruri și gânduri
ale întunecărilor de sine.

CINE? CÂND?

Unde ești, nevăzutule Timp?
Te cauți pe uliți, în case,
pe creste de munți,
în adâncuri de ape,
în scobitura fulgeratelor pietre,

pe frontoane de temple,
lângă zeii ce singuri
au cutezat să te-nfrunte.
I-ai înălțat în Olimpuri,
ne-ai coborât pe pământ,
ai sfărâmat bolta
și din țandăra ei
ai creat constelații,
infinite galaxii
ce-n sunete grave
te cheamă.
Cu fiecare eră, cu fiecare pas,
tu simți rezonanța luminii
și-ți pare vibrarea
că-i propriul tău glas,
ecou închinat nemuririi.

poesis

V. Ciugulean - Poeme pentru țară

TARA VIETII MELE

Ce-a mai rămas din țara vieții mele
decât un pumn de glod însângerat,
de oase prefăcute în ulcele,
când moșii mei pleacă la arat.

O lacrimă-i la răsărit, hotarul
iar la apus miroase a dezmet
și-a înghițit poporul meu amarul,
de glia lui eu n-am cum să-l dezvăț.

Aici sunt morții, tot aici pruncia,
jur împrejur mormintele tot plâng,
e glia asta toată România
în care munții apele își strâng.

Adie vântul printre cruci de piatră
pe care doar cuvintele vorbesc
căci România nu a fost o șatră
ci țara, unde pruncii noștri cresc.

De le vom da o brumă de rușine
ori hotărârea noastră de a fi,
să mergem toți acolo la Rovine
în freamătul de luptă din câmpii.

Apoi, la racla unde e Viteazul
să ne-nchinăm la sfântul său lăcaș,
la Tebea, să ne mai spălăm obrazul
când trece Iancu cu al său lămpaș.

De vine Cuza Vodă pe-o cărare
noi, precum zorii să-l privim urcând
căci țara mea e România Mare,
cu ea plecat-a Cuza Vodă-n gând.

Iar când o stea se prefăcu-n Luceafăr
vedeam cum alte stele-n jur pălesc
și am jurat ca neamul meu să-l apăr
să văd cum alți luceferi strălucesc.

Curgeau obuze-n crâncene tranșee
la Mărășești, la Cerna, la Oituz
au pus oștenii țara mea sub cheie,
căci Țara nu-i felie de harbuz.

La Ip și Trăznea plânge câte-o cruce,
îngenunchiată-i țara mea de hoți
și prăvălită-n volburi, ea se duce
ducând la vale plânsese de moți.

Când zorii zilei adăstară-n tindă
o stea de foc mi s-a înfipt în piept
și a trecut și vremea de colindă
când, de Crăciun am fost mai înțelept.

Ce a rămas, e-un cimitir de humă
căci veneticii m-au făcut calic
și plânge-n bătură biata mamă
că-n țara mea, eu sunt un biet NIMIC.

SĂ PLÂNGETI

Să plângeți, voi, ai țării mele frați,
că, la un târg se vinde câte-o glie
și zornăie pitacii argintați
când brazda-i "răsturnată pe tîpsie".

Și strigă-ntruna un samsar bătrân
ce și-a vândut și muma lui odată
căci glia țării-i fără de stăpân,
stăpânii n-au iubit-o niciodată.

E pentru ei, un petec de pământ
cu moșii mei, la umbră de morminte,
iar precupeții n-au nimic mai sfânt
decât arginții care n-au cuvinte.

Degeaba sună goarna la Oituz,
la Mărășești, la Ip și Trăznea-n clisă,
mai trece prin tranșee un obuz
anunțând și crucea mea, nescrisă.

Cuvinte mari, încinse pe un rug
stau mărturie-n veac de suferință,
murind, oștenii se-nchinău la plug
ca la Iisus cu sfânta lui credință.

Și venetici, veniți așa, tiptil
în fruntea țării au suit minciuna,
cu ifose și straie de vechil
bătură palma când și-au luat arvuna.

Iar din stăpâni, în robi ne-au prefăcut,
ce am clădit e colo, pe tarabă
cu slova lor deșartă ne-au vândut
doar să ne vândă s-au aflat în treabă.

Și noi, neghiobii am crezut în ei,
ne-am bucurat când ne-au furat credința
și am crezut că ei sunt dumnezei,
dar am rămas în ochi cu suferința.

Uscate lacrimi pe obraz îmi plâng
când pruncii mei de foame se usucă,
nu am nimic din care să mai strâng,
doar crucea mea, cioplită din ulucă.

Părinții mei s-au ostit de dor,
la grindă chipul lui Iisus tot plânge,
coboară peste țara mea un nor,
cu coasa, moartea, snopi de prunci îmi strânge.

Noi am ajuns milogi și cerșetori,
ei ne rup țara ca pe-o pâine coaptă,
nu ai mormânt în care să mai mori,
n-ai să mai plângi decât, amar, în șoaptă.

Să-ți amintești că ai avut un neam
Și oase de străbuni la temelie,
ai fost cu voievozii de un hram
dar ai ajuns un mort pe năsalie

EROILOR MARTIRI

D-lui Radu Ciuceanu

Vă mulțumesc, eroilor martiri,
la cripta voastră arde-o lumânare
copiii mei cu suflete de miri,
martirii mei, din România Mare.

Cu fruntea voastră, ați croit un drum
pe care, frații voștri îl uitară;
ce ați clădit s-a prefăcut în scrum,
poporul plânge viața lui, amară.

Ei au uitat că voi ați fost copii
și ați iubit prea sfânta sărbătoare,
e țara plină iară de stafii
ce băntuie prin România Mare.

O sfărtecă din zori, la asfințit,
poporul geme sub a lor minciună,
miroase-n jurul lor a împuțit,
doar ei au tras în voi sub clar de lună.

Acum, în fruntea țării au ajuns
ei, vânzători de tristă răzbunare
când voi luptați, prin hrube s-au ascuns
și-acum dărmă România Mare.

Veniți acuma, voi, neînfricați
să alungați această ciură hădă
trecut-au anii grei, și-nsângerați
de noi, și moartea a-nceput să rădă.

BALADA LUI HOREA

Vine Horea pe-o cărare,
tras pe roată, ca un hoț,
trupul sfânt îl doare tare
însă Horea este moț.

Nici de moarte n-are frică
nici de-un împărat hapsân,
el, din moarte se ridică,
Horea-n moarte e stăpân.

Cântă Horea din cimpoaie,
roata, trupul i-l zdrobea,
lacrimile-i curg șiroaie
crucea când o săruta.

"Mor pentru popor" - mai zise
și plecă neînfricat
căci de Horea auzise
chiar hapsânul împărat.

Codrii-i se plecau în cale,
munții, cușma își lăsau
Horea îmi doinea cu jale,
Voievozii îl chemau.

Îl chema în zori, poporul
să îl scape de-mpărat
și să cânte-n codru dorul
Horea, mândrul meu bărbat.

Ut pictura poesis

Considerații despre linie (II)

(urmare din numărul anterior)

Linia este atât de indestructibil legată de formă încât calitățile celei de-a doua s-au pus pe seama primei. Se spune că cutare (formă) are o linie plină de grație - caracteristică expresivă a formei pusă pe seama liniei. Au fost artiști care au calificat linia în formă de S ca fiind plină de grație - desigur, ei au văzut-o prin formă. Alții au admirat ascuțiturile, tăieturile nete, accidentele liniei frânte, și ei vedeau forma. În arcuiri și unghiuri se insinuează figura și prin aceasta forma. Linia în sine nu exprimă nimic altceva decât căutarea sensului și recunoașterea lui. Nefiind expresivă în sine, așa cum prepoziția la rându-i, ca și aceasta pentru frază, ea face ca forma să exprime, ca figura să se exprime prin formă. Prepoziția și linia tocmai pentru că exprimă sensul (direcția) sunt două realități formatoare și totuși linia ne apare mai bogată în realitatea sa decât sora ei de analogie. Ea poate să instituie pe când prepoziția indică doar sensul instituirii. Există o continuitate a liniei fie ea și presupusă, care prepoziției îi lipsește. Aceasta face ca linia să instituie ceea ce prepoziția provoacă sau cere.

*"Un cer de stele dedesubt
Deasupra cer de stele
Părea un fulger neîntrerupt
Rătăcitor prin ele."*

Aceasta e linia. Sensul căutării și căutarea sensului, sens și căutare despart și leagă în aceeași măsură lumea figurilor și formelor instituindu-le, instituindu-se.

*

Linia desparte atâta cât leagă. E trăsătura grafică a unui gest, el însuși, act de voință. Voință de a delimita, în nedeterminatul câmp alb un spațiu al reflecției și ordinii. Traiectul este linia, dar spațiul cuprins de ea, de sensul gestului este acum un spațiu posedat. Nu încă determinat - seria de determinatii va urma să umple spațiul, informându-l până la a deveni formă. Deocamdată avem o limitare a nedeterminatului - în limbaj logic din înfinirea nedeterminării fără limite am figurat ceva absolut, adică o nedeterminare limitată. Orice formă este rezultatul unei abstrageri prin limitare orice figură este un spațiu posedat printr-un act de voință. Orice figură cată să semnifice, își caută cu alte cuvinte determinările, și prin acestea existența sa de semn. Orice figură vrea să se semnifice, cată așadar să existe într-un context de figuri constelate prin care să se pună în valoare sub incidența privirii recunoscătoare, în fapt un alt lanț de determinatii modificatoare.

Condiția pentru a posedea spațiul este ca linia să se întoarcă în locul de unde a plecat. Există în orice duct al liniei o foame de spațiu, de cuprindere, de aceea ea cată a fi disciplinată de

preexistența sufletesc intuitivă a formei și de raționalitatea geometrică a figurii. Lev Tolstoi are o povestire, *Cât pământ îi trebuie unui om*, unde unui țaran i se acordă o suprafață de teren cât poate să cuprindă cu pasul până la apusul soarelui. Țăranul va ajunge la timp în fața comisiei de împrumut, dar va muri istovit la picioarele acesteia. În ductul său, linia nu trebuie să-și piardă energia și să moară asemeni țăranului lui Tolstoi.

Cuprinsul unei linii, acel indeterminat limitat îl numim îndeobște suprafață. Spațiu închis, însemn al spațiului nedeterminat, primă și absolută semnificare în așteptarea seriilor de determinatii pentru a-i acorda apartenența la o realitate concretă obiectiv-subiectivă, întotdeauna transcendentală. Suprafața ne apare ca o situație a realului în dubla sa funcționare și semnificare, dinspre obiect spre subiect și invers. E un loc al

cele 8 pânze ale sale încerca "a la prima" să surprindă de la o oră la alta jocurile luminilor pe zidurile catedralei. Pe forma estompată valorile se dispuneau mereu altfel, mereu îndreptățite de retina avidă de impresii, se înregistra accidentalul, se experimentau datele imediatului conștiinței (cum ar fi spus Bergson), se oprea aproape fotografic, ceva din înfîntezimalul devenirii substanței concrete a lumii în încremenirea pânzei; aproape fotografic, căci retina cu toată acuitatea și mâna cu toată rezeziunea și fervoarea nu puteau prinde momentul, clipa. Fotografia a venit să salveze pictura de ceea ce nu era ea, de la înregistrarea pasivă ca în oglindă a lumii obiectelor înconjurătoare cât și de la reconstituirea, activă a aerei de lumină a lucrurilor. Două căi a avut pictorul după apariția fotografiei: una "îngustă", limitată și grea, aceea cunoscută sub numele de realism prin

bun nu încă o operă de artă. Dar de unde începe opera? Chiar de pe această treaptă a științei execuției, a lucrului bine făcut.

Suprafața, așadar față de deasupra a lucrurilor, iată un cuvânt ce exprimă exact cât trebuie, nici mai mult și nici mai puțin, ca de altfel toți termenii ce desemnează compunerea a două realități - cuvinte în genere compuse din două trimiteri precise către lucruri. Între aceste trimiteri vom căuta calea înțelegerii realității desemnate de acest termen, a luării în conștiință și ridicării acestei realități în generalitatea realului ideii, a corespondenței dintre gândirea figurativă a suprafeței și gândirea ce prezidează și îndrituește existența conceptului.

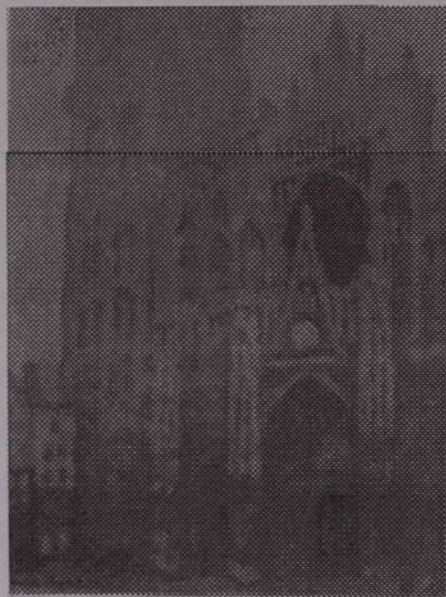
Vasăzică fața de deasupra nu este însăși fața lucrurilor, ea este altceva ca situație și totuși identică ca limită. Ca situație suprafața este într-un loc în care o așează însăși prepoziția, deasupra lucrului, dar ea nu va depăși limita feței acestuia, marginile văzutului, limitele vizibilității. Privirea umană realizează spațial o semisferă, cealaltă se lasă presupusă. De la o distanță determinată drept înălțimea maximă a privirii o sferă poate oferi imaginea unui cerc. Realitatea nu poate fi percepută ci doar concepută artistic, dincolo de o limitare axiologică determinată de senzorial (v. Berkeley). În suprafață se înscrie lucrul cu limitele acordate de incidența vederii noastre, cu fața lui adică. Suprafața e astfel un loc ideal sub care se așează concretul, ea fixează de la început, *ab initio*, limitele vizibilității noastre și ale ofertei lucrului văzut, nimic mai mult și nimic mai puțin, dar cât de important în cucerirea spațiului în determinarea lui ca loc posibil a ceva, ce va locui acolo în comoditatea unei priviri, sub privire, că acel ceva va fi recunoscut acolo.

Vasăzică suprafața este locul ideal al unei posibile așezări, e în sfârșit o indicație, ea corespunde părții de vorbire numită adverb, e o simplă circumstanță, așadar: "Aici", "acolo", o primă determinare a unei posibile așezări a formei, "aici", "acolo" așadar, aproape sau departe și între acestea alte suprafețe, între care liniile țes ca niște suveici direcțiile, conduc și duc firele unei țesături înainte și înapoi de o parte și de cealaltă, legând suprafețele într-un joc abstract, în care se insinuează figurile, prin care se exprimă vizibil gândirea. Slavă gândirii figurative, cum exclama Eugenio d'Ors, slavă abstracțiunii, așadar, ce vor să fixeze conținutul artistic, ce va ține ceva din concretețea lumii în faptul de artă.

Suprafețele ne apropie de forme, ne apropie insinuând figurile dar ne apropie mai cu seamă de compoziție.

(va urma)

Constantin Radu-Maria

Monet, Catedrala din Rouen

Catedrala din Rouen în plin soare

atingerii și comuniunii conștiinței noastre cu concretețea lumii.

Din acest punct de vedere, suprafața ne apare ca un "Ianus bifrons", ea poate releva deopotrivă interioritatea și exterioritatea, uneori una sau cealaltă, alteori una și cealaltă. E un loc al impresiei dar și al expresiei sau deopotrivă al acestora, e așadar o aparență a tuturor lucrurilor din afară sau dinlăuntru, care se arată prin ea sau se ascund sub ea, suprafața este un văl iluzoriu (vălul Maiei) cum ar spune înzii. Figurile și formele nu se vor arăta, așadar, în suprafețele lor ce se oferă privirii cu întreg lanțul de determinări care le fac să însemne mai mult decât sunt, încercându-le de concret până la a deveni aspectul lucrurilor. Aspectul ne scoate din rarefierea vagă a abstracției suprafeței aruncându-ne în accidentalitatea substanței concrete a lumii. Percepția intelectuală face loc celei senzoriale. S-ar părea că aspectul este o degradare a suprafeței căci acesta pare a vorbi mai mult simțurilor decât minții. E locul să ne amintim de pictorul acela care așezat în fața catedralei cu

care materia concretă a obiectului și anvelopa luminii înconjurătoare se alipesc pentru a reface unicitatea formei plastice înzestrată cu valori de relief, cealaltă cale e largă cât câmpul posibilităților și aventurii. Precizia meșteșugului și probabilitatea hazardării (căutării) se înfruntă acum, după cutremurul trezitor al tehnicii fotografice.

Utilizând formula lui Eugenio d'Ors pictura s-a dezvoltat între și în două direcții, între aspect și prospect, vizând aspectul și prospectul, arătând, indicând și evocând adică. E bine că aceste două direcții să coexiste în lucrare. O mână prost desenată rămâne prost desenată chiar într-o compoziție complexă și echilibrat tensionată. Ritmurile planurilor și volumelor (într-o compoziție) fragmentare, obosite, încalcite, nu fac calitatea unei lucrări chiar dacă execuția desenului nu lasă de dorit prin nimica. Și una și cealaltă sunt chestiuni de știință și execuție, de meșteșug și de școală. Luate în seamă în aceeași măsură putem avea un tablou

Banca Română pentru Dezvoltare

Premiul "OSKAR 1997" acordat de revista "Capital"
pentru cea mai bună bancă din România

Premiul "Bancherul anului 1997" acordat de revista "Plața Financiară"
conducătorului băncii

- Bancă comercială cu caracter universal, cu o reputație solidă
- Capital social vărsat: 226 miliarde lei
- La 31 decembrie 1997 - total active: 7.179,4 miliarde lei; profit net: 603,8 miliarde lei
- Nominalizată între primele 3 bănci ce vor intra în procesul de privatizare al instituțiilor bancare cu capital de stat
- Prima bancă din România căreia i s-a acordat licență de depozitar pentru fonduri de investiții, obținând și licența de bancă custode.
- Membru activ al comunității bancare internaționale - FACTORS CHAIN INTERNATIONAL, VISA INTERNATIONAL și SWIFT
- Partener al celei mai puternice și conservatoare societăți europene de garantare în domeniul bancar - HERMES - Germania, cu efecte favorabile în susținerea operațiunilor de comerț exterior.
- Premiul pentru cea mai bună bancă din România în 1995 & 1996 acordat de prestigiosul grup de presă "Euromoney".
- Peste 700.000 de clienți, din care 200.000 instituții
- 190 unități teritoriale și o rețea de peste 450 de corespondenți bancari
- Oferă clienților săi o gamă largă de produse și servicii, unele dintre ele în premieră pe piața românească: factoring internațional, cărți de plată și de credit, studii de fezabilitate, evaluări de patrimoniu, consultanță și servicii pentru operatorii de pe piața de capital, cecuri de călătorie American Express și Thomas Cook, linii de finanțare externă: BERD, BIRD, Deutsche Bank AG și Zürcher KantonalBank

De la Paris la Lisabona

Acesta la Lisabona a avut ultima Expoziție universală a secolului și a mileniului, la care România a participat oficial cu un pavilion care nu ne-a făcut deloc cinste, deși a costat, se spune, 8 miliarde și pe care președintele Constantinescu a refuzat să-l viziteze de ziua dedicată țării noastre.

În 1889, la Expoziția universală din Paris, pentru participarea România s-au cheltuit ceva peste 240.000 de lei, proveniți dintr-o loterie inițiată de Comitetul național român (149.115,52 lei), subscripții particulare (71.665 lei), de la participanții expozanți (13.095,25 lei) și din reprezentații teatrale și baluri (12.068,55 lei). Pavilionul nostru ocupa 1126 m.p., pentru 736 expozanți, care au obținut 278 de premii pentru respectivele exponate.

La manifestarea expozițională deschisă 185 de zile, de la 6 mai la 6 noiembrie inclusiv, la care a fost inaugurat turnul Eiffel și a fost înregistrată pe gramofonul lui Edison

ultima lovitură de tun a închiderii, observator delegat al României, care a stat acolo tot timpul, a fost ziaristul George Ocășian.

Comitetul central de organizare era condus de prințul George Bibescu, comisar general al secției române, P. Bengescu fost consilier la Curtea de apel Craiova, Bonifaciu Florescu (fiul natural al lui N. Bălcescu) profesor licențiat în Litere, Ed. Grant pictor și N. Racoviță fost ministru și consilier la Curtea de casație, primarul Craiovei, secondanți de membrii comitetelor județene.

Pavilionul român a fost vizitat de două ori de Sadi Carnot, președintele Franței, prima dată, protocolar, la 6 mai, deschiderea Expoziției și a doua oară la 4 iulie, când a admirat mai ales țesăturile, cusăturile, ceramica și blănurile. A gustat câteva dulciuri și vinuri, pe care le-a laudat.

Presa vremii sublinia ca o curiozitate că "cea mai constantă predilecție a vizitatorilor este îndreptată asupra secției române. Parisul tot își

face poftă de mâncare cu țuică de-a lui Iordache, al cărui restaurant pe avenue de La Motte Piquet 30 are un succes colosal. Toate locurile sunt pline și pentru a găsi un loc, trebuie să stai un ceas la poartă. Toți străinii își dau întâlnire ca să-i audă pe lăutarii români și aplauzele nu încetează un minut".

Biroul de călătorii din Brașov a organizat 3 trenuri de plăcere București-Paris pentru cei ce voiau să viziteze Expoziția. Au plecat din București la 1 iulie, 9 august și 9 septembrie stil nou. Biletul dus-întors de clasa I costa 380 franci, clasa a II-a 265 și clasa a III-a 180 franci, fiind valabil 45 de zile cu facultatea pentru călători de a se opri și întrerupe la toate stațiile, la întors. O altă combinație oferea pentru 550 lei clasa I, 405 a II-a și 320 a III-a, călătoria la Paris dus și întors, precum și hotelul și masa la Paris timp de 8 zile, cu asigurarea ghidului pentru Expoziție și oraș. Compania Guides Orient Exposition, pentru 650 lei da drumul dus întors, întreținerea pe 12 zile la unul din cele mai bune hoteluri și diferite "petreceri" (expoziția, operă, teatre, curse, muzee etc.).

Vizitatorii Expoziției erau invitați să-și procure *Manualul de conversațiuni moderne în 6 limbi* (franceză, germană, italiană, engleză, spaniolă și română) la prețul de 4 lei cele 2 volume.

Din lista de bucate a restaurantului român din Expoziție menționăm următoarele prețuri: salată de castraveți, 1 franc; tocană 1,5 franci; papricaș de vițel 1,5 franci; mazare 1,5 franci; fasole 1,5 franci; vin alb de Drăgășani 3 franci sticla, tămâioasă 4; țuică 0,3 franci, sliboviță 0,5 etc. etc.

La discursul la banchetul oferit guvernului francez, prințul George Bibescu afirma că "poporul român a vrut să primească invitația Franței. El a înțeles că trebuia să ia parte la această luptă pașnică a inteligenței, la această serbare plină de strălucire și de mărire, în care eleganța se întrece cu tăria, în care nu știi ce să admiri mai mult, locuința pregătită de Franța oaspeților săi sau produsele datorite muncii și geniului națiunilor".

Dar aceasta se întâmpla în 1889.

Dalila-Lucia Aramă

Redactor șef: Constantin Radu-Maria
Tehnoredactare
computerizată: Carla Buruiană
Culegere: Rodica Ciocoiu
Corectură: Dalila Aramă

Lumea românească acum
Str. Av. Th. Iliescu nr.6
cod 71238, sector 1, București
tel. 679.38.45;
fax. 230.76.82

Rețineți! Publicația se află la poziția 3118 în Catalogul RODIPET S.A.

Abonamentele se fac în oficiile postale sau pe adresa redacției, trimițând sumă aferentă la casieria noastră sau în contul nr. 50034266677, Trezoreria sector 1. Clienții din străinătate se pot abona prin SC RODIPET SA - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-222.64.07 sau 222.64.39 telex 11995 - Piața Presei Libere nr. 1, sector 1, București. Abonamentul este de 6.000 lei pe 3 luni, 12.000 lei pe 6 luni și 24.000 lei pe un an.